

Yritysveropohjan harmonisointi (CCCTB) ja Suomen yhteisöverotuotto

---

Ilpo Kauppinen

Olli Ropponen

VATT TUTKIMUKSET

190

Yritysveropohjan harmonisointi (CCCTB) ja Suomen yhteisöverotuotto

Ilpo Kauppinen
Olli Ropponen

Ilpo Kauppinen, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, ilpo.kauppinen@vatt.fi

Olli Ropponen, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, olli.ropponen@vatt.fi

Kirjoittajat kiittävät valtiovarainministeriötä yhteistyöstä sekä Tarja Järvistä, Seppo Karia, Jussi Laitilaa ja Jari Salokoskea keskusteluista, jotka ovat edistäneet tätä tutkimusta.

ISBN 978-952-274-258-2 (PDF)

ISSN 1795-3340 (PDF)

URN:ISBN:978-952-274-258-2

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
VATT Institute for Economic Research
Arkadiankatu 7, 00100 Helsinki

Helsinki, kesäkuu 2020

Yritysveropohjan harmonisointi (CCCTB) ja Suomen yhteisöverotuotto

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT Tutkimukset 190/2020

Ilpo Kauppinen – Olli Ropponen

Tiivistelmä

Tässä tutkimuksessa arvioidaan Euroopan komission direktiiviesityksen mukaisen yhteisen yhdistetyn veropohjan (CCCTB) verotuottoseuraamuksia Suomelle. Komission esitys on jatkoa vuonna 2011 tehdylle esitykselle ja on tavoitteidensa osalta sekä rakenteeltaan monin tavoin edeltäjänsä kaltainen. Keskeisiä uusia elementtejä ovat osallistumisen pakollisuus tietyn kokoluokan ylittävillä konserneille, verrattain avokätinen tutkimus- ja kehitystoiminnan (T&K) menojen vähennysoikeus sekä omaan pääomaan liittyvä (AGI) vähennys, jonka tarkoituksena on pienentää vääristymää velkarahoitteisten ja omalla pääomalla rahoitettujen investointien verokohtelujen välillä.

Tutkimuksessa tehtyjen staattisten laskelmien mukaan ehdotettu konsernitasoinen yhteisöveromalli pienentää Suomen yhteisöveropohjaa. Veropohjan pieneneminen on suurelta osin seurausta tappiontasauksen mahdollisuudesta konsernin sisällä sekä uusista vähennyksistä (T&K ja AGI). Vähennykset puolestaan kannustavat liittymään uuteen järjestelmään myös paljon sellaisia konserneja, joille tämä ei olisi kokonsa puolesta pakollista. Laskelmien perusteella maiden välisen veropohjien jakautumisen määrittävä jakokaava ei vaikuta Suomen kannalta erityisen epäedulliselta, vaan Suomen yhteisöveropohjan pieneneminen seuraa valtaosin muista veromallin piirteistä.

Huolimatta siitä, että laskelmamme eivät huomioi käyttäytymisvaikutuksia eivätkä siten kykene huomioimaan yritysten eivätkä maiden kannustinten muutoksien seurauksia, nämä on syytä huomioida uuden järjestelmän käyttöönottoa mietittäessä. Yritysten käyttäytymisvaikutusten osalta huomion arvoista on valinta yritysten toimintaympäristön houkuttelevuuden ja yhteisöveropohjan suuruuden välillä.

Asiasanat: Yritysverotus, Voiton siirto, Veronvälttely, Veropohjaharmonisointi, Yhteinen Yhdistetty Yhteisöveropohja (CCCTB), Euroopan unioni

JEL-luokat: E62, H25, H26, H87

Abstract

This report evaluates the implications of European Commission directive proposal for common consolidated corporate tax base (CCCTB) on Finnish corporate tax revenue. The proposal is a continuation from an earlier one and shares both the common goals and the basic structure with its predecessor introduced in 2011. Some new elements appear as well. These include mandatory participation for corporate groups exceeding a given size threshold, a pretty generous deductibility of R&D expenses and an (AGI) allowance for equity, the aim of which is to reduce the difference in tax treatment between debt-financed and equity-financed investments.

According to our static calculations the proposed corporate tax system would reduce the corporate tax base of Finland. The reduction arises mainly due to corporate group level loss consolidation and the new deductions (R&D and AGI). The deductions in turn foster many such corporate groups to participate in the system for which it would not be mandatory. The apportionment formula employed in dividing the common tax base across countries does not seem to be unfavorable from the Finnish perspective, but the reduction in tax base is driven by other factors in the tax system.

Even if our calculations do neither take into account the company responses nor the country responses, they should still be accounted for while considering the implementation of the proposed tax system. Regarding the behavioral responses of companies, the main trade-off is between the lucrativeness of the environment for companies and the broadness of the tax base.

Key words: Corporate Taxation, Profit Shifting, Tax Avoidance, Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), European Union

JEL classes: E62, H25, H26, H87

1 Johdanto

Nykyisen maittaisista verojärjestelmistä koostuvan kansainvälisen yritysverojärjestelmän on nähty sopivan huonosti yhteen yritysten globalisoituneen ja digitaalisen toimintaympäristön kanssa.¹ Globaalisti toimivan ja päätöksiä tekevän monikansallisen yrityksen verotaakka muodostuu nykyjärjestelmässä lähtökohtaisesti erillisistä yksittäisiin maihin kohdistuvista verovelvollisuuksista. Verottamisen näkökulmasta järjestelmän keskeinen tehottomuus muodostuu yrityksen mahdollisuudesta vaikuttaa päätöksillään maittaisiin verovelvollisuuksiinsa, ja näin myös kokonaisverotaakkaansa. Erityisesti konsernien sisäinen voitonsiirto on laajasti tunnettu ilmiö², joka vääristää kilpailua monikansallisten ja kansallisten yritysten välillä sekä vaikuttaa verotulojen jakautumiseen maiden välillä.³ Verotulojen riippuvuus toisten maiden verotuksesta kannustaa edelleen maitta veropohjilla ja verokannoilla käytävään verokilpailuun, mikä puolestaan rapauttaa maailmanlaajuisia yritysverotuottoa. (OECD 2013a,b; EC 2016a,b)

Kansainvälisen yritysverotuksen hankaluudet juontavat juurensa sen peruseriaateista. Erillisverotuksen (separate accounting) periaatteen mukaan jokainen konsernin emoyhtiö ja tytäryhtiö katsotaan kukin omiksi verosubjekteikseen. Lähdemaaperiaatteen (source principle) mukaan puolestaan kunkin erillisen yrityksen voittojen verotusoikeus on lähtökohtaisesti sijaintimaalla, eli maalla, jonka alueella yritys toimii. Näiden periaatteiden mukaisesti yksittäiset maat soveltavat omia verosääntöjään lähtökohtaisesti omien rajojensa sisällä. Monikansallisten yritysten rajat ylittävissä toimissa tästä lähtökohdasta joudutaan kuitenkin luopumaan, mikä puolestaan aiheuttaa erillisten verojärjestelmien välillä yhteensopivuusongelmia. Nämä voivat näyttäytyä esimerkiksi kaksinkertaisena verottamisena (double taxation) tai verottamatta jättämisenä. (EC 2016a,b)

---

¹ Katso esimerkiksi Collier ja Andrus (2017).

² Taloustieteellinen kirjallisuus tunnistaa useita voitonsiirtotapoja, joiden avulla yritykset vaikuttavat vero-kohteluunsa. Keskeisiä tapoja ovat konsernin sisäisen velan avulla harjoitettu voitonsiirto (debt-shifting), siirtohinnoittelu (transfer pricing) sekä aineettoman omaisuuden sijaintipäätösten kautta tapahtuva voitonsiirto. Velan avulla harjoitettavassa voitonsiirrossa matalan verotuksen maassa sijaitseva konsernin yritys tarjoaa lainan korkean verotuksen maassa sijaitsevalle saman konsernin yritykselle. Lainasta maksettavien korkojen kautta verotettavaa tuloa siirtyy korkean verotuksen maasta matalan verotuksen maahan ja konsernin kokonaisverotaakka pienenee. Siirtohinnoittelussa konsernin kokonaisverotaakkaa voidaan pyrkiä pienentämään valitsemalla konsernin sisäisten kauppajen hinnat eri tavoin kuin riippumattomien osapuolten välisissä kaupoissa. Kolmas esimerkki: valitsemalla aineettoman omaisuuden sijaintipaikaksi matalan verotuksen maan saadaan näistä ansaittujen rojaltien verotus kevyemmäksi ja tätä kautta koko konsernin verotaakka pienemmäksi. Lisäksi aineettoman omaisuuden markkinahintaa on usein hankala määrittää, mikä tarjoaa myös mahdollisuuden hinnoitella nämä markkinahinnasta poikkeavalla tavalla. (Huizinga ja Laeven 2008; Huizinga ym. 2008; Dishinger ja Riedel 2011; Buettner ja Wamser 2013; Dharmapala 2014; Egger ja Stimmelmayer 2017; Heckemeyer ja Overesch 2017; Beer ja muut 2019)

³ Joissain olosuhteissa voitonsiirrolla on kuitenkin havaittu myös hyvinvointia lisäävä vaikutus (Keen 2001; Janeba ja Smart 2003; Klemm ja Liu 2019).

Yhteensopivuusongelmia voidaan pienentää maiden välisillä bilateraalisilla sopimuksilla, jotka kuitenkin aiheuttavat hallinnollisia kustannuksia. Euroopan unionin 27 jäsenmaan kohdalla rajat ylittäviin tapauksiin tarvittaisiin 351 bilateraalista sopimusta. Ja huolimatta näistä sopimuksista, rajat ylittävissä tilanteissa voidaan kuitenkin ajautua erilaisiin tulkintoihin maiden välillä. Lisäksi on syytä huomata, että erillisverotukseen ja lähemaaperiaatteeseen nojaava verotus kohdistuu sitä huonommin, mitä hankalampaa on määrittää, missä taloudellinen toiminta todellisuudessa tapahtuu, sekä mitä enemmän yrityksillä on mahdollisuuksia siirtää tuloksensa maiden rajojen yli.

Nykyisen kansainvälisen yritysverotuksen hankaluudet ovat lisänneet kiinnostusta yritysveroreformeja kohtaan. Lisäksi, koska yksittäinen maa ei kykene ongelman luonteen vuoksi itsenäisesti ratkaisemaan ongelmaa – erityisesti yksittäinen maa ei kykene poistamaan verokilpailukannustinta –, keskustelun keskiöön ovat nousseet reformit, jotka perustuvat koordinointiin ja pureutuvat verojärjestelmän keskeisiin periaatteisiin.⁴ Euroopan komission direktiiviesitys yhteisestä yhdistetystä yhteisöveropohjasta (EC 2016b, CCCTB) on yksi tällainen ehdotus. Suomen kannalta yksi tärkeä näkökulma pohdittaessa ehdotuksen kannatettavuutta ovat sen aiheuttamat verotuottoseuraamukset.

Tässä muistiossa arvioidaan Euroopan komission CCCTB-direktiiviesityksen mukaisen verojärjestelmän seuraamuksia Suomen yhteisöveropohjalle ja yhteisöverotuotolle.⁵ Verotuottoarviot muodostetaan staattisen mikrosimuloinnin avulla, jossa yritysten ja maiden käyttäytymisen oletetaan pysyvän muuttumattomina reformin jälkeen. Aineistona laskelmissa käytetään Bureau van Dijkin Orbis-aineistoa, joka sisältää yritysten tuloslaskelma- ja tasetietoja maailmanlaajuisesti sekä tietoja konsernirakenteista.

Laskelmien mukaan Euroopan komission esittämä konsernitasoinen yhteisöveromalli (CCCTB) pienentää Suomen verotuottoja. Peruslaskelman mukaan yhteisöveropohja pieneni noin 16 % nykyisestä. Verotuoton laskua ajavat erityisesti tappiontasauksen mahdollisuus konsernin sisällä, (avokätinen) T&K-vähennys ja oman pääoman AGI-vähennys. Yhdistetyn veropohjan maiden välisen jakautumisen määrittävä jakokaava sen sijaan ei vaikuta Suomen kannalta erityisen epäedulliselta. Verrattuna Suomen osalta tehtyihin aiempiin arvioihin (Harju ja Kari 2010)

---

⁴ Myös muunlaisia yritysveroreformeja on ehdotettu. OECD:n Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) – projekti tarjoaa maille suosituksia, joiden avulla kansainvälisen yritysverokentän on tarkoitus tulla nykyistä vastustuskykyisemmäksi voitonsiirtoa vastaan (OECD 2013a,b). EU:n direktiiviesitys (Anti-Tax Avoidance Directive; ATAD) pyrkii puolestaan suitsimaan voitonsiirtoa maittaisten lainsäädäntöjen kautta (EC 2016c). Kummatkaan näistä ehdotuksista eivät kuitenkaan pureudu kansainvälisen verojärjestelmän keskeisiin periaatteisiin. On myös syytä huomata, että CCCTB:n laajemman lähestymistavan lisäksi tämä sisältää myös joitain OECD:n (ja ATAD:n) ehdottamia elementtejä (tarkemmin, katso luku 2).

⁵ Suomen osalta vastaavanlaisia laskelmia on tehty tutkimuksessa Harju ja Kari (2010). Heidän laskelmansa kuitenkin perustuvat aikaisempaan yhteisöveropohjan yhtenäistämisehdotukseen, joka poikkeaa nykyisestä.

tuloksemme ovat hieman negatiivisempia, mikä selittyy osaltaan nykyisen esityksen aiempaa avokätisemmillä vähennysoikeuksilla.

Tämän tutkimuksen rakenne on seuraavanlainen. Seuraavassa luvussa kuvailimme CCCTB-direktiiviesityksen keskeiset piirteet. Luvussa 3 käymme läpi veropohjien harmonisointiin ja konsernitason yritysverotukseen liittyvää viimeaikaista kirjallisuutta. Luvussa 4 esittelemme laskentakehikon, laskelmissa käytetyn aineiston sekä arviot veroreformin seurauksista Suomen yhteisöverotuotolle. Luvussa 5 teemme johtopäätökset.

2 CCCTB-direktiiviesitys pähkinänkuoressa

Euroopan komissio esitti vuonna 2016 direktiiviesityksen yhteisestä yhdistetystä yhteisöveropohjasta (CCCTB), jonka tavoitteena on tarjota uudenlainen kehikko oikeudenmukaiselle ja tehokkaalle yritystoiminnan verottamiselle Euroopan sisällä. Uudistuksella pyritään sekä luomaan nykyistä vastustuskykyisempi verojärjestelmä veron välttämistä vastaan että helpottamaan yli maiden rajojen tapahtuvaa kaupankäyntiä ja investointien tekemistä EU:n sisämarkkinoilla. Järjestelmä oli alun perin tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2021 alusta. (EC 2016b)

Esitys on jatkoa vuonna 2011 tehdylle esitykselle (EC 2011), ja se on tavoitteiden osalta sekä rakenteeltaan monin tavoin samanlainen edeltäjänsä kanssa. Keskittymällä konsernitaseeseen verottamiseen CCCTB muun muassa poistaa voitonsiirron kannusteen, vähentää yhteensopivuusongelmia sekä huolehtii tappiontasauksesta konsernien sisällä.⁶ Eroavaisuuksina aiempaan esitykseen CCCTB tulee pakolliseksi tietyn kokoluokan ylittävälle yrityksille⁷, järjestelmä otetaan käyttöön kahdessa vaiheessa⁸, yritysten oman pääoman ja velan välistä erilaista verokohtelua (debt bias) pienennetään omaan pääomaan liittyvällä (AGI) vähennyksellä⁹, tutkimus- ja kehitystyöhön liittyvät (T&K) menot saadaan vähentää verotuksessa aiempaa avokätisemmin¹⁰, ja lisäksi uusi järjestelmä sisältää uusia veron välttelyn vastaisia sääntöjä¹¹. Huomion arvoista on, että samalla kun

---

⁶ Esityksen konsernimääritelmä perustuu sekä päätösvaltaan että joko omistukseen tai oikeuteen voittojen saannista. Päätösvallan (äänimäärän) osalta raja ylittyy, kun tämä on yli 50 %. Omistuksen sekä voittojen osalta raja on 75 %.

⁷ CCCTB tulee pakolliseksi konserneille, joiden maailmanlaajuinen liikevaihto ylittää 750 milj. €. Muilla yrityksillä on mahdollisuus liittyä järjestelmään vapaaehtoisesti. Koska CCCTB tarjoaa nykyjärjestelmään verrattuna tiettyjä lisäetuja (AGI- ja T&K-vähennykset), on hyvinkin mahdollista, että CCCTB:n piiriin liittyy myös yrityksiä, joille tähän liittyminen ei olisi pakollista, mutta kannattavaa.

⁸ Ensimmäisessä vaiheessa muodostetaan yhteiset veropohjien laskentasäännöt (EC 2016a; Valtioneuvosto 2016a; CCTB) ja toisessa vaiheessa tehdään konsolidointi ja veropohjan allokointi jäsenmaiden kesken (EC 2016b; Valtioneuvosto 2016b; CCCTB).

⁹ AGI-vähennys tehdään veronalaisesta tulosta ja pohjana vähennykselle käytetään viimeisten 10 vuoden aikana tehtyjä pääoman (netto)lisäyksiä. Vähennyksen suuruus saadaan kertomalla AGI-pohja (AGI-) korolla, joka määritellään direktiiviesityksessä (EC 2016a; 11 artikla, 5 kohta) ja joka on edellisvuoden joulukuun 10 vuoden valtion obligaation tuotto lisätynä 2 prosenttiyksikön riskipreemiolla, mutta vähintään 2 %.

¹⁰ Innovaatiotoiminnan tukemiseksi tutkimus- ja kehitystoimintaan liittyvät (T&K) menot saa direktiiviesityksen mukaan (EC 2016b,d) vähentää täysimääräisesti kunakin vuonna, minkä lisäksi näille menoille myönnetään 50 % ylimääräinen vähennys 20 miljoonaan euroon asti. Tämän ylittävältä osalta ylimääräinen vähennys on 25 %. Start-up-yrityksille ylimääräinen vähennys on 100 % aina 20 miljoonaan euroon asti.

¹¹ Veron välttelyn vastaiset säännökset sisältävät korkovähennysrajoituksen, lain ulkomaisten välyhteisöjen verotuksesta (CFC-säännöt), säännöksen tulojen kohdentamisesta tapauksissa, joissa tuloa verotettaisiin määriteltyä verokantaa alemmalla kannalla esimerkiksi kolmansissa maissa (switch-over clause), säännöt tilanteisiin, joissa yritysverotus on yhteensopimatonta eri verojärjestelmien välillä (hybrid mismatches) sekä yleisen veronvälttelysäännön (GAAR). Korkeiden vähennysoikeutta rajoitetaan silloin, kun nettokorkomenot ylittävät sekä 3 milj. € että 30 % EBITDA:sta (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization). Laskelmissa uusien veronvälttelyn vastaisten toimenpiteiden vaikutukset joudutaan niiden vaikutusten arviointiin liittyvien suurten epävarmuuksien vuoksi jättämään huomiotta.

CCCTB määrittää yritysverotuksen rakenteen yhdistämällä veropohjien määritelmät ja päättämällä konsernitason veropohjien jaottelusta maiden välillä, se jättää keskeisen veroparametrin, verokannan, kunkin jäsenmaan päätettäväksi.

Maiden verokertymien kannalta CCCTB:n yksi keskeinen elementti on jakokaava, jonka pyrkimyksenä on kohdentaa tulot sinne missä arvonmuodostusta syntyy ja jonka avulla yhteinen veropohja jaetaan. Direktiiviesitys esittelee jakokaavan 28 artiklassa:¹²

$$(1) \quad ShareA = \left(\frac{1}{3} \frac{Sales^A}{Sales^{Group}} + \frac{1}{3} \left(\frac{1}{2} \frac{Payroll^A}{Payroll^{Group}} + \frac{1}{2} \frac{No\ of\ employees^A}{No\ of\ employees^{Group}} \right) + \frac{1}{3} \frac{Assets^A}{Assets^{Group}} \right) * Con'dTaxBase$$

Jakokaavan mukaan konsernin yritykselle A allokoituva veropohja (*ShareA*) koostuu jakotekijästä ja konsernin Euroopassa toimivien yritysten yhdistetystä kokonaisveropohjasta (*Con'dTaxBase*). Kaavasta nähdään myös, että kunkin konsernin veropohja jaetaan sen yritysten kesken myynnin, työvoiman ja pääoman mukaan siten, että jokainen näistä tekijöistä tulee huomioitua yhtä suurella (1/3) painolla.¹³

Jakokaavan ensimmäinen osa vertailee konsernilta yrityksen A sijaintimaahan kohdistuvaa (kohdemaan) myyntiä ($Sales^A$) koko EU:n sisälle kohdistuvaan konsernin myyntiin ($Sales^{Group}$).¹⁴ Suomen veropohjaa kasvattavat sekä Suomessa että muissa EU-maissa sijaitsevien konsernien yritysten Suomeen kohdistuvat myynnit. Työvoima jaetaan jakotekijässä kahteen osaan, palkkakustannuksiin (*Payroll*) ja työvoiman määrään (*No of employees*). Palkkakustannusten määrää yrityksessä A verrataan koko konsernin EU-alueen palkkakustannuksiin. Vastaava vertailu tehdään erikseen työvoiman määrälle. Työvoiman jaottelu osiin tehdään, jotta palkkatasojen eroavaisuudet jäsenmaiden välillä tulevat huomioitua.¹⁵ Jakokaavan kolmas tekijä (*Assets*) muodostuu lähtökohtaisesti pysyväisluonteisesta aineellisesta pääomasta (fixed tangible assets) ja myös tämän tekijän osalta jakokaavassa verrataan yrityksen A suuretta vastaavaan koko konsernin EU-

¹² EC (2016b; Article 28): "The consolidated tax base shall be shared between the group members in each tax year on the basis of a formula for apportionment. In determining the apportioned share of a group member A, the formula shall take the following form, giving equal weight to the factors of sales, labour and assets: ..."

¹³ Veropohjan jakaminen konsernin yritysten kesken jakaa implisiittisesti veropohjan myös maiden välillä. Direktiiviesityksessä termi "assets" on suomennettu omaisuuseräksi, mutta kielellisen sujuvuuden vuoksi käytämme tässä tutkimuksessa siitä nimitystä pääoma tai oma pääoma.

¹⁴ Lähdemaaperusteisessa jaottelussa myynnit huomioitaisiin sen maan veropohjassa, missä yritys sijaitsee. Kohdemaaperusteisessa jaottelussa myynnit huomioidaan sen sijaan yritysten sijainneista riippumatta.

¹⁵ Matalan palkkatasojen maiden näkökulmasta näin muodostuvan veropohjan voi nähdä reilummaksi kuin pelkän palkkakustannuksen perusteella muodostetun. Jaottelu on näin linjassa myös oikeudenmukaiseman verojärjestelmän muodostamisen kanssa.

alueen suureeseen. Aineeton pääoma sekä finanssipääoma on poistettu jakokaavan pääomaa koskevasta osasta, koska nämä ovat suhteellisen liikkuvia pääomia ja niiden arvon määrittäminen on hankalaa. Näistä syistä ne voisivat muutoin olla mahdollisesti käytettävissä veronvälttelytarkoituksiin.¹⁶ Jakokaavan rakenteen lisäksi on syytä huomata, että kaavaa sovelletaan ainoastaan positiiviseen veropohjaan. Yhdistämällä veropohjan konsernitason järjestelmä tarjoaa näin tappiontasauksen mahdollisuuden konsernin yritysten välillä (sekä verovuosien välillä). Lisäksi tietyille toimialoille on jakokaavan soveltamisessa pääsäännöstä poikkeavat omat erityissäännöksensä, jotka pyrkivät ottamaan huomioon toimialojen erityispiirteet verottamisen näkökulmasta.¹⁷

Direktiiviesityksen taustalla olevien vaikutuslaskelmien mukaan (EC 2016b,d) CCCTB:n käyttöönoton seurauksena investointien ja työllisyyden oletetaan kasvavan, talouskasvun paranevan sekä verosääntöjen noudattamisesta aiheutuvien kustannusten pienenevän. Kahden järjestelmän yhtäaikainen ylläpito kasvattaa kustannuksia, mutta konsernin tarve asioida ainoastaan yhden verottajan kanssa puolestaan pienentää näitä.

Euroopan komission (EC 2016a,b) ehdotuksen lisäksi teemme lukuisia vaihtoehtoisia tarkasteluja. Yhdessä näistä oletetaan, että uudistus tulisi koskemaan kaikkia yrityksiä, tappiontasausmahdollisuuksia rajoitettaisiin konsernin yritysten välillä ja lisäksi poistettaisiin komission esittelemät uudet veroelementit: AGI- ja T&K-vähennykset.¹⁸ Näiden vähennysten on katsottu komission esityksessä tarjoavan sellaisille yrityksille kannusteita liittyä uuteen järjestelmään, joille se ei olisi niiden liikevaihdon puolesta pakollista. Vaihtoehtoisessa tarkastelussa vähennyksillä ei olisi vastaavaa roolia, koska uusi järjestelmä olisi pakollinen kaikille yrityksille. Vaihtoehtoinen tarkastelu onkin kokonaisuudessaan lähellä vuoden 2011 aiempaa esitystä yhtenäiseksi yhteiseksi verojärjestelmäksi (EC 2011) sillä keskeisellä erotuksella, että aiemmassa ehdotuksessa osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen.

---

¹⁶ On myös syytä huomata, että aineettoman pääoman ja finanssipääoman jättäminen pois jakotekijästä vaikuttaa veropohjan jakautumiseen maiden välillä. Ymmärtääksemme näiden tekijöiden pois jättämisen merkityksen Suomen verotuottoihin teemme laskelmia myös tilanteessa, jossa nämä sisältyvät jakokaavaan.

¹⁷ Toisin kuin pääsäännössä, jonka mukaan pääoma (*Assets*) tulee jakokaavassa huomioitua suoraan aineellisen pääoman määrän kautta, rahoitus- ja vakuutusalan yrityksille tämä on 10 % rahoitusvarallisuuden arvosta (EC 2016b, 40 ja 41 artikla). Rahoitusalan yritysten myyntien jakokomponentiksi (*Sales*) katsotaan 10 % yrityksen koroista ja palkkioista, joista vähennetty verot ja tullimaksut (40 artikla). Vakuutusalan yrityksille myynnin komponentiksi luetaan 10 % vakuutusmaksuista, joista vähennetty jälleenvakuutukset sekä verot (41 artikla). Öljy- ja kaasutoimialoilla toimivien yritysten myynnit katsotaan kohdentuvan (lähde)maahan, jossa louhintaa tai tuotantoa harjoitetaan (42 artikla). Kuljetusalan yrityksen tuotot, vähennykset ja muut vähennyskelpoiset menot eivät tule meri-, sisävesi- ja lentoliikenteen osalta lähtökohtaisesti yhteiseen veropohjaan, vaan ne poistetaan siitä. Nämä jaotellaan kunkin yritysryhmän yrityksille transaktio-kohtaisesti (43 artikla).

¹⁸ Tämä vaihtoehtoinen tarkastelu mukaillee Itävallan puheenjohtajakauden lopuksi julkaisemaa tilannekuvaa: Council of the European Union (2018): Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE on a Common Corporate Tax Base (CCTB), 13730/16 FISC 170 IA 99 - COM(2016) 685 final, 2016/0337(CNS), Brussels, 5.12.2018.

3 Kirjallisuus

Taloustieteellinen kirjallisuus on tarkastellut yhteiseen (yhdistettyyn) yritysveropohjaan (C(C)CTB) liittyviä kysymyksiä usein eri tavoin. Tarkastelut sisältävät niin teoreettista tutkimusta kuin erilaisiin malleihin perustuvia empiirisiä laskelmia. Kirjallisuus tunnistaa uudessa järjestelmässä useita positiivisia piirteitä, joista keskeisiksi on katsottu veropohjasäännösten yhdenmukaistamisen tuomat tehokkuushyödyt sekä voitonsiirtokannusteiden pieneneminen konsernitasolla tapahtuvan veropohjan yhdistäminen seurauksena. Lisäksi konsernin yritysten välillä tapahtuvan tappiontasauksen on katsottu voivan kasvattaa taloudellista toimeliaisuutta, mutta pienentävän veropohjia. Keskeisiä hankaluuksia yhteisessä veropohjassa on puolestaan katsottu olevan kannustin sijoittaa veropohjan jakotekijöitä matalan verotuksen maihin sekä veropohjien yhtenäistämisestä seuraava mahdollinen verokannoilla käytävän kilpailun kiristymisen. (Mintz ja Weiner 2003; Fuest ja muut 2007; Van der Horst ja muut 2007; Bettendorf ja muut 2010a; Harju ja Kari 2010; Spengel ja muut 2012; Cobham ja Loretz 2014; EC 2016 a,b; De Mooij ja muut 2019; Keen ja muut 2019)

Seuraavaksi keskitymme tarkastelemaan erityisesti empiirisen kirjallisuuden tarjoamia tuloksia. Aiempia arvioita yhteisen yritysveropohjan seurauksista on tarkasteltu niin yleisen tasapainon malleilla kuin staattisten mikrosimulointimallien avulla. Harjun ja Karin (2010) tutkimus esittelee näiden arvioiden siihenastisen kirjallisuuden. Sørensen (2004), Brochner ja muut (2006), Van der Horst ja muut (2007) sekä Bettendorf ja muut (2010a,b) tarkastelevat aiempien yhdistettyjen veropohjaesitysten vaikutuksia yleisen tasapainon (OECDTAX) mallin avulla. Vaikutusarvioita tarjotaan niin bruttokansantuotteelle, verotuotolle kuin hyvinvoinnille sekä Euroopan unionin että yksittäisten maiden tasolla. Verotuottojen osalta tutkimukset raportoivat valtaosin negatiivisesta vaikutuksesta niin EU-tasolla kuin Suomen tasolla.¹⁹ Tutkimuksissa kiinnitetään myös huomiota siihen, että verokannoilla käytävä maiden välinen kilpailu voi lisääntyä uudistuksen myötä.

Devereux ja Loretz (2008) tarkastelevat aiemman CCCTB-ehdotuksen vaikutuksia verotuottoihin staattisen simulointimallin ja Orbis-aineiston avulla. He tarkastelevat kahdenlaista järjestelmää, joista toisessa järjestelmään osallistuminen on kaikille yrityksille pakollista ja toisessa se perustuu vapaaehtoisuuteen. Kaikille pakollisessa järjestelmässä verotuotot pienenevät EU-maissa keskimäärin noin 2 % ja Suomessa 20–30 % verrattuna nykyjärjestelmään. Vapaaehtoisessa

---

¹⁹ EU:n tasolla verotuottomuutokset suhteessa BKT:hen ovat (ks. Harjun ja Karin 2010 Taulukko 1): -0,04 (Sørensen 2004), -0,2 (Brochner ja muut 2006), -0,07 (Van der Horst ja muut 2007) -0,10 (Bettendorf ja muut 2009) ja -0,09 (Bettendorf ja muut 2010). Suomen osalta verotuottomuutokset ovat +0,14, -0,3, -0,19, -0,04 ja -0,02 vastaavasti. Arvioissa on syytä pitää mielessä, että eri tutkimusten oletukset poikkeavat hieman toisistaan. Esimerkiksi joissain tutkimuksissa tarkastellaan erikseen sitä, että vain osa EU-maista osallistuisi uuteen järjestelmään, toisissa tapausta, jossa kaikki liittyvät.

järjestelmässä verotuottojen pieneneminen on 2,5 % EU-tasolla ja 15–18 % Suomessa. Kummassakin tapauksessa Suomen verotuottomenetykset ovat siis huomattavasti suuremmat kuin EU-maissa keskimäärin. Devereux ja Loretz (2008) raportoivat myös, että Suomi olisi yksi niistä maista, jotka tulisivat menettämään verotuloja myös jakokaavan tarkasta määritelmästä riippumatta. Suomen osalta heidän verotuottoarvionsa ovat huomattavan samanlaiset kuin meidän tuloksemme (vrt. luku 4c).

Lähimpänä tämän tutkimuksen tarkasteluja on Harjun ja Karin (2010) tutkimus. He arvioivat vuoden 2008 CCCTB-ehdotuksesta Suomelle seuraavia verotuotto-muutoksia staattisilla mikrosimulaatiolaskelmilla. He raportoivat ehdotuksen pienentävän pakollisessa järjestelmässä Suomen verotuottoja 5,7 % ja kaikkien tarkasteltujen Euroopan maiden verotuottoja yhteensä 4,8 %. Vapaaehtoisen järjestelmän tapauksessa verotuottojen arvioidaan pienenevän Suomessa 10,1 % ja kaikissa tarkastelluissa maissa keskimäärin 7,0 % nykyisestä. Verrattuna Karin ja Harjun (2010) laskelmiin meidän tuloksemme ovat hieman negatiivisempia, mikä selittyy osin ehdotettujen järjestelmien erilaisuudella. Myös Cline ja muut (2010) tarkastelevat verotuottomuutoksia siirryttäessä yhteiseen yhdistettyyn veropohjaan. Heidän tulostensa mukaan Suomen yhteisöverotuotot pienenevät noin 5–6 % (Fig. 3).

Harjun ja Karin (2010) tutkimuksen jälkeen on syntynyt uutta yhteiseen yritysveropohjaan liittyvää kirjallisuutta. Esimerkiksi Spengel ja muut (2012) tarkastelevat vuoden 2011 CCTB-esityksen mukaisen verojärjestelmän aiheuttamia muutoksia yritysten efektiivisille verotaakoille mikrosimulointimallin (European Tax Analyzer) ja eurooppalaisten yritysten tietoja sisältävän Amadeus-aineiston avulla. Tulosten perusteella yritysten verotaakka ja verotuotot pienenevät Suomessa 0,88 % CCTB-reformin jälkeen. EU-27:n osalta verotuottomenetyks on 0,06 %. Tutkimus ei kuitenkaan huomioi veropohjien yhdistämistä.

Cobham ja Loretz (2014) tarkastelevat sitä, kuinka konsernitaseisten voittojen kaavamainen jakaminen muuttaa veropohjia maiden välillä siinä tapauksessa, että veropohjien yhdistäminen tehdään globaalisti ja kaikki maailman maat siirtyvät uuteen järjestelmään.²⁰ He käyttävät Orbis-aineistoa ja havaitsivat mikrosimulaatioidensa perusteella veropohjien suuren uudelleenjaon. He havaitsivat konsernin sisäisen tappiontasauksen laskevan kokonaisveropohjaa 12 %, mutta verotuottojen kasvavan silti 2–4 %, mikä johtuu siitä, että veropohjat allokoituvat matalamman verotuksen maista korkeamman verotuksen maihin. Tappiontasauksen osalta heidän vaikutusarvionsa on hieman pienempi kuin meidän vastaava tuloksemme taulukossa 6. Suomen osalta he raportoivat verotuottomenetyksen suuruudeksi 6,5–13,8 %. Arvio vaihtelee sen mukaan, mihin tekijään jakokaava kulloinkin

---

²⁰ Tämä poikkeaa tarkastelemastamme esityksestä, jossa keskitytään veropohjien yhdistämiseen Euroopan sisällä.

perustuu. Verrattuna Cobhamin ja Loretzin (2014) tuloksiin meidän laskelmamme antavat hieman negatiivisemmän kuvan Suomen verotuottomuutoksesta.

EC (2016d) ja EC (2016e) tarkastelevat CCCTB-esityksen seurauksia EU28-maille yleisen tasapainomallin (CORTAX²¹) avulla.²² Mallissa ovat toimijoina yritykset, kotitaloudet ja julkinen valta. Mallissa huomioidaan muun muassa voiton siirto ja investoinnit, ja lisäksi valtioiden oletetaan tasapainottavan budjettinsa yhteisöverokantamuutoksilla. Tulosten perusteella siirtyminen yhteiseen veropohjaan (CCTB tai CCCTB) luultavasti laskee pääomakustannuksia, mutta nostaa investointien määrää, palkkatasoa, työllisyyttä, BKT:tä ja hyvinvointia. CCCTB puolestaan pienentää EU28-maiden kokonaisverotuottoja keskimäärin yhteensä 0,08 % BKT:stä (eli 11 mrd. €). Yhteisöverotuoton pieneneminen (36 mrd. €; 0,27 % BKT:stä) kompensoituu suurelta osin muiden verojen kasvuna (25 mrd. €; 0,19 % BKT:stä). Suomen osalta yhteisöveron pieneneminen on 0,07 % BKT:stä²³, mutta työn verotuksen kasvu 0,08 % BKT:stä ja kulutusverojen kasvu 0,02 % BKT:stä. Yhteisvaikutuksena verotuotot kasvavat Suomessa 0,03 % BKT:stä.

Hentze (2019) arvioi CCCTB-esityksen verotuottovaikutuksia käyttämällä hyväksi suoraviivaisesti maittaisia tietoja jakotekijöiden jakautumisista. Arvion perusteella Suomen yhteisöverotuotot kasvaisivat 32 %. Arvioon on kuitenkin syytä suhtautua varauksella, koska siinä ei huomioida konsernin sisäistä tappiontasausta, ei uusia T&K-vähennyksiä, eikä oman pääoman AGI-vähennystä, joiden kaikkien on tunnistettu olevan keskeisiä veropohjan muutosten taustalla vaikuttavia tekijöitä sekä aiemman kirjallisuuden että tämän tutkimuksen tulosten mukaan. Lisäksi maatasolla tehty tarkastelu ei kykene huomioimaan konsernien sisäistä rakennetta, mikä on tärkeää, koska veropohjan jakaminen tapahtuu lähtökohtaisesti konsernitasolla.

EC (2019) tarkastelee staattisten laskelmien avulla sitä, kuinka yritysten efektiiviset verotaakat – ja siis implisiittisesti myös maiden verotuotot – muuttuvat CCTB:n täytäntöönpanon jälkeen verrattuna nykyiseen eri maiden lainsäädännöistä koostuvaan kansainväliseen yritysverojärjestelmään. Tutkimus siis tarkastelee vain veropohjasäännösten yhdenmukaistamisesta seuraavia muutoksia ja jättää veropohjien yhdistämisen tarkastelujen ulkopuolelle. Tutkimuksen tuloksena havaitaan, että CCTB pienentää yritysten verotaakkoja sekä Suomessa että Euroopan tasolla. Suomen osalta siirtyminen CCTB:n mukaiseen järjestelmään pienentää kymmenen vuoden ajalla yritysten verotaakka 13,3 % verrattuna nykyiseen. EU28-maiden osalta pieneneminen on keskimäärin 3,9 %. Suurimpina

---

²¹ CORTAX-lyhenne viittaa seuraavaan: CORporate TAXation-focused computable general equilibrium model.

²² Tuolloinen esitys: ks. European Commission (2015).

²³ Eli 152 milj. €, mikä on vähemmän kuin meidän laskelmissamme. Suomen käypähintainen BKT oli vuonna 2016 217,518 mrd. € (https://www.tilastokeskus.fi/til/vtp/2019/vtp_2019_2020-03-16_tau_001.fi.html).

muutoksen selittäjinä toimivat direktiiviesityksen uudet elementit, joita vuoden 2011 esityksessä ei vielä ollut, erityisesti AGI-vähennys sekä T&K-menojen vähennykset.²⁴ Myös meidän tuloksissamme AGI-vähennys ja T&K-vähennykset näyttävät keskeistä roolia veropohjamuutoksissa. Vuoden 2016 esityksen mukainen yritysten verotaakka, ja maiden yhteisöverotuotto, on EC (2019):n laskelmien mukaan EU28-maille keskimäärin 7,6 % pienempi kuin vuoden 2011 esityksen mukainen. Suomelle vastaava verokertymän pieneneminen on 8,2 %.

De Mooij ja muut (2019) tarkastelevat verotuottomuutoksia kolmen eri aineiston avulla (Orbis, BEA, IRS). Maailmanlaajuisen yritystason Orbis-aineiston avulla he arvioivat verotuottomuutoksia kahdella erilaisella jakokaavaan liittyvällä oletuksella. Yhdessä arviossa he tekevät laskelmat pelkän pääoman mukaan (asset) ja toisessa pelkän työntekijöiden (empl.) lukumäärän mukaan. Suomen osalta verotuottomenetykset ovat näissä tapauksissa 22,1 % ja 18,0 % vastaavasti. Meidän vastaavilla jakokaavan komponenteilla tekemämme laskelmat ovat hieman negatiivisempia, mutta vertailukelpoisia De Mooijin ja muiden (2019) tulosten kanssa. Maailmanlaajuisen verotuottojen osalta he päätyvät huomattavan erilaisiin tuloksiin: pääoman mukaan tehty veropohjan allokointi pienentää verotuottoja 11 %, mutta työvoiman määrän mukaan tehty veropohjan allokointi kasvattaa verotuottoja 17,4 %. Heidän laskelmiensa mukaan veropohja pienenee konsernin sisäisen tappiontasauksen vuoksi noin 10 %. Meidän laskelmamme antavat hieman tätä suuremman verotuoton laskun. Lisäksi De Mooij ja muut (2019) kiinnittävät erityistä huomiota siihen, että matalan verotuksen maat voivat hävitä reformin seurauksena jopa 80 % verotuloistaan.

Keenin ja muiden (2019) tutkimus hyödyntää Cobhamin ja Loretzin (2014) tarkastelukehikkoa ja tarkastelee CCCTB:n verotuottoseuraamuksia vuosien 2009–2016 Orbis-aineiston avulla. Toisin kuin meidän laskelmamme, heidän tutkimuksensa jättää huomiotta jakokaavan määränpäämynnit sekä palkkakustannukset. Tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan erikseen tapauksia, joissa jakokaava sisältää ainoastaan työvoiman määrän tai arvonlisäyksen. Pelkän työvoiman määrän tapauksessa kokonaisverotuotto laskee koko maailman tasolla 0,5 %, kun taas pelkän arvonlisäyksen tapauksessa se kasvaa 0,8 %. Tulokset selittyvät kahdella vastakkaisella mekanismilla: konsernin sisäinen tappiontasaus pienentää verotuottoja, kun taas veropohjan uudelleenallokointi matalan verotuksen maista korkeamman verotuksen maihin kasvattaa verotuottoja. Suomen osalta verotuotoissa ei tapahdu juurikaan muutosta työvoiman määrän tapauksessa, arvonlisäyksen tapauksessa tapahtuu verotuottojen menetyksiä.²⁵ Yksittäisten maiden osalta tutkimus ei tarjoa lukuja, ainoastaan kuvan (ks. Keen ja muut 2019: sivu 68, Appendix Figure 4).

²⁴ AGI-vähennykseen liittyvä tutkimus on havainnut vähennyksen kasvattavan investointikannustetta ja pienentävän maiden välistä verokilpailukannustetta. (Kari ja muut 2018).

²⁵ Meidän laskelmiamme mukaan pelkän työvoiman määrän avulla jaoteltu yhteinen veropohja pienentää Suomen yhteisöverotuottoa tuntuvasti enemmän, jopa 30 %.

Taulukossa 1 kootaan viimeaikaisia tutkimustuloksia Suomen ja EU:n verotuotto-muutoksista siirryttäessä yhteisten veropohjasääntöjen piiriin.²⁶ Yhteenvedona todettakoon, että lähes kaikki arviot viittaavat siihen, että Suomen yhteisöverotuotto tulee laskemaan siirryttäessä uuteen järjestelmään.

Taulukko 1. Verotuottomuutokset, yhteisövero, Suomi, EU

	CCTB/CCCTB	Pakollinen/vapaaehtoinen*	Suomi	EU
Devereux, Loretz (2008)	CCCTB	Pakollinen	-20 % ... -30 %	-2 %
	CCCTB	Vapaaehtoinen	-15 % ... -18 %	-2,5 %
Harju, Kari (2010; SUOMI)	CCCTB	Pakollinen	-5,7 %	
	CCCTB	Vapaaehtoinen	-10,1 %	
Cline ja muut (2010)	CCCTB	Pakollinen	-5–6 %	
	CCCTB	Vapaaehtoinen	-2 %	
Spengel ja muut (2012)	CCTB	Pakollinen + Globaali	-0,88 %	-0,06 %
Cobham, Loretz (2014)	CCCTB	Pakollinen	-6,5 % ... -13,8 %	+2 %...+4 %
EC (2016d,e; CORTAX)**	CCCTB	Pakollinen	-0,07 % BKT:stä	-0,27 % BKT:stä
Hentze (2019)**	CCCTB	Pakollinen	+32 %	
EC (2019)**	CCTB	Pakollinen	-13,3 %	-3,9 %
De Mooij ja muut (2019)	CCCTB; Asset	Pakollinen	-22,1 %	-11 % (global)
	CCCTB; Empl.	Pakollinen	-18,0 %	+17,4 % (global)
Keen ja muut (2019)	CCCTB; Empl.	Pakollinen		-0,5 % (global)
	CCCTB; VA	Pakollinen		+0,8 % (global)

* Järjestelmä katsotaan vapaaehtoiseksi, jos jokainen konserni voi valita, osallistuuko järjestelmään vai ei. Muutoin järjestelmä katsotaan pakolliseksi.

** Vuoden 2016 CCCTB-esitys

²⁶ Raportoimme taulukossa viimeaikaisempia laskelmia, jotka perustuvat samankaltaisiin esityksiin kuin se, johon me erityisesti keskityimme. Näitä aiempien laskelmien tulokset perustuvat osittain erilaisiin oletuksiin veromallista, ja niissä tarkastellaan tilannetta sellaisten aineistojen avulla, joiden yritysten rakenteet poikkeavat nykyisestä huomattavasti. Harju ja Kari (2010) esittelevät aiempien veropohjan yhdistämiseen liittyvien laskelmien tuloksia.

4 Vaikutukset Suomen yhteisöverotuottoon

Suomen näkökulmasta CCCTB:n kiinnostavuuteen ja kannatettavuuteen liittyvät olennaisesti uudistuksen vaikutukset Suomen keräämiin verotuottoihin. Tässä luvussa tarkastellaan yhteisöverotuottovaikutuksia staattisten laskelmien avulla. Laskelmissa oletetaan, että yritykset eivät muuta käyttäytymistään, eivätkä maat veroasteitaan muutoksen vuoksi.

a. Laskentakehikko

Laskelmat tehdään vertailemalla yhteisöverokertymää nykyjärjestelmässä vastaavaan kertymään uudessa, vuoden 2016 komission esityksen mukaisessa järjestelmässä (ks. EC 2016a,b ja luku 2). CCCTB-järjestelmän verokertymää laskettaessa lähtökohdaksi otetaan yritysten tilinpäätös- ja tasetiedot. Hyödyntämällä näitä tietoja yhdessä CCCTB-esityksen määritelmien kanssa muodostetaan ensin kullekin konsernille konsernitasoinen veropohja yhdistämällä konsernin yksittäisten yritysten veropohjat. Tämän jälkeen hyödynnetään jakokaavaa ja allokoidaan tämän avulla kunkin konsernin verovelvollisuudet eri maihin. Hyödyntämällä maiden veroasteita voidaan näiden perusteella edelleen muodostaa sekä konsernikohtaiset verot että Suomen verokertymä. Seuraavaksi tarkastellaan sitä, kuinka laskelmat tehdään nykyisessä ja uudessa järjestelmässä.

Nykyjärjestelmä

Merkitään yrityksen A vuoden y veropohjaa²⁷ nykyisessä verojärjestelmässä symbolilla π_{Ay}^{NYKY} . Vuoden y konsernitason verot saadaan laskemalla yhteen konsernin yksittäisten yritysten (K kpl) verot:²⁸

$$(2) \quad T_y^{NYKY} = \sum_{A=1}^K Verot_{Ay}^{NYKY} = \sum_{A=1}^K \tau_{Ay} \pi_{Ay}^{NYKY},$$

missä K on yritysten lukumäärä konsernissa, johon yritys A kuuluu.

Suomen keräämät vuoden y verotuotot saadaan laskemalla yhteen Suomessa toimivien yksittäisten yritysten (N kpl) verot:

---

²⁷ Veropohjalla tarkoitetaan tässä yrityksen voittoa ennen veroja (PLBT). Yksittäisen yrityksen maksamat verot saadaan kertomalla voitto ennen veroja sijaintimaan yhteisöveroasteella τ_{Ay} . Vuoden 2016 yhteisöveroasteet (esitetty myös Taulukossa 4) on haettu osoitteesta: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html>

²⁸ Konsernitason verojen määrä on tärkeä erityisesti niissä tarkasteluissa, joissa tarkastelemme myös vapaaehtoisesti CCCTB-järjestelmään liittyviä konserneja. Näissä laskelmissa vapaaehtoisesti järjestelmään katsotaan liittyvän niiden konsernien, joiden verotus kevenee siirryttäessä nykyjärjestelmästä uuteen järjestelmään. Muiden konsernien osalta ei ole kannustinta siirtyä uuteen järjestelmään. Koska kyseessä ovat staattiset laskelmat, järjestelmään osallistumispäätös voidaan tehdä yhtä hyvin vertailemalla konsernin verojen määrää kuin vertailemalla verojen jälkeisten voittojen määrää eri tilanteissa.

$$(3) \quad T_y^{NYKY,SUOMI} = \sum_{A=1}^N Verot_{Ay}^{NYKY} = \sum_{A=1}^N \tau_{Ay} \pi_{Ay}^{NYKY},$$

missä N on Suomessa toimivien yritysten lukumäärä.

Uusi järjestelmä (CCCTB)

Uudessa järjestelmässä kunkin yrityksen veropohja määräytyy luvussa 2 esitellyn jakokaavan ja konsernin yhdistetyn veropohjan kautta (kaava 1):

$$ShareA = \left(\frac{1}{3} \frac{Sales^A}{Sales^{Group}} + \frac{1}{3} \left(\frac{1}{2} \frac{Payroll^A}{Payroll^{Group}} + \frac{1}{2} \frac{No\ of\ employees^A}{No\ of\ employees^{Group}} \right) + \frac{1}{3} \frac{Assets^A}{Assets^{Group}} \right) * Con'dTaxBase$$

Tarkastellaan aluksi, kuinka konsernin yhdistetty veropohja (*Con'dTaxBase*) laskelmissa muodostetaan. Koska kyseessä on staattinen laskelma, yrityksen toiminta otetaan annettuna, kuten myös maiden veroasteet. Lähtökohtana ovat näistä syistä yritysten veropohjat nykyisessä järjestelmässä (π_{Ay}^{NYKY}). Yhteinen veropohja kuitenkin poikkeaa yksittäisten yritysten voittojen suoraviivaisesta summasta erityisesti kahdesta eri syystä.²⁹

Ensinnäkin uudessa järjestelmässä omasta pääomasta tehtävä (AGI) vähennys pienentää kunkin yrityksen veropohjaa 10 edellisen vuoden aikana tehdyn uuden oman pääoman (netto)lisäyksen mukaisesti.³⁰ Laskelmissa käytetty AGI-korko on 2,5 %.³¹ Toiseksi uudessa järjestelmässä ei olisi päällekkäin nykyisiä maittaisia T&K-huojennuksia.³² Ottamalla sekä AGI-vähennys että tutkimus- ja

²⁹ Myös investointimenojen jaksottamiseen yli vuosien käytetty poistojärjestelmä poikkeaa nykyisestä. Uusi järjestelmä ei hyväksy Suomessa käytössä olevaa menojäännöspoistoa, vaan perustaa poistot tasapoihtoihin. Lisäksi poistoprosentit poikkeavat nykyisistä. Emme myöskään havaitse yrityskohtaisia muutoksia poistoissa, koska emme tiedä yrityskohtaisia omaisuuksien jakautumisia. Puutteista huolimatta teemme lisätarkasteluna suuntaa-antavan tarkastelun vaikutuksesta, joka poistojärjestelmän poikkeavuudesta syntyy Suomen verotuotolle.

³⁰ AGI-vähennys muodostetaan laskelmissa kullekin yritykselle laskemalla keskimääräinen oman pääoman (SHFD; ks. Taulukko 3) lisäys aineiston havaintovuosina 2007–2016 ja kertomalla tämä kymmenellä. Muun muassa aineiston puutteista johtuvan laskelman karkeuden vuoksi jätämme tässä myös vuosien välisen diskontaamisen huomiotta.

³¹ Tämä vastaa 10 vuoden valtion obligaation tuottoa 0,5 %, johon on lisätty 2 prosenttiyksikön riskipremio. Valinta noudattelee karkeasti havaittuja 10-vuotisten joukkovelkakirjojen tuottoja (28.2.2019; Suomi: 0,408 %, Saksa: 0,144 %, Espanja: 1,166 %): <https://fi.investing.com/rates-bonds/>. Robustisuus-tarkasteleissa käytämme myös AGI-korkoa 4 %.

³² T&K-menoille tarjotaan nykyään laajasti huojennettua verokohtelua EU:n jäsenmaissa. EC (2014):n tarkastelujen mukaan näiden menojen verohyöty on keskimäärin noin 20 %. Tyypillisin T&K-verokannustimen muoto on verohyvitys (tax credit), toiseksi yleisin korotettu verovähennys (enhanced allowance) ja kolmanneksi yleisin nopeutettu poisto (accelerated depreciation). Verohyötyjen osalta katso EC 2014, Figure 5.6. Laskelmissa otetaan huomioon jo olemassa olevat verotuksen T&K-huojennukset laskemalla muuttujan TKvähennys_{Ay} arvo siten, että T&K-menojen suuruus kerrotaan luvulla, joka saadaan vähentämällä uudesta T&K-vähennyksestä 20 prosenttiyksikköä. Esimerkiksi 100 000 €:n T&K-menojen perusteella start-up-yritykselle muodostuisi näin laskettuna T&K-vähennykseksi 180 000 € ((100 % + 100 %) -

kehitystoimintaan liittyvien sekä nykyjärjestelmän että uuden järjestelmän (T&K) menojen vähennyskelpoisuudet huomioon, yksittäisen yrityksen vaikutus konsernin yhdistettyyn veropohjaan on

$$(4) \quad \pi_{Ay}^{YHT} = \pi_{Ay}^{NYKY} - AGI_{pohja_{Ay}} * AGI_{korko_{Ay}} - TK_{vähennys_{Ay}},$$

missä π_{Ay}^{NYKY} on nykyjärjestelmän yksittäisen yrityksen veropohja, $AGI_{pohja_{Ay}}$ oman pääoman lisäys viimeisten 10 vuoden aikana, $AGI_{korko_{Ay}}$ AGI-korko ja $TK_{vähennys_{Ay}}$ tutkimus- ja kehitystoiminnasta tehtävien vähennysten suuruus muodostettuna yllä kuvatulla tavalla.

Kunkin konsernin vuoden y yhdistetty veropohja ($Con'dTaxBase$) saadaan laske-
malla yhteen konsernin (Euroopassa toimivien) yksittäisten yritysten kontribuutiot
veropohjaan:

$$(5) \quad Con'dTaxBase = \Pi_y^{CCCTB} = \sum_{A=1}^K \pi_{Ay}^{YHT}$$

Yksittäisen (Euroopassa toimivan) yrityksen veropohja CCCTB:ssä saadaan jaka-
malla konsernin yhteinen veropohja Π_y^{CCCTB} yhtälössä 1 esitellyn jakokaavan mu-
kaisesti.

Jakokaavan ensimmäinen tekijä koskee myyntejä.³³ Yrityksen A myynnit ($Sales^A$) määräytyvät jakokaavassa kohdemaaperiaatteen mukaan (määränpää-
myynti), ja näihin vaikuttaa siksi koko saman konsernin (eurooppalaisten) yritys-
ten myynnit yrityksen A sijaintimaahan. Suomessa toimivan yrityksen
(jakokaavassa esiintyviin) myynteihin lasketaan veropohjassa niin suomalaisen
yrityksen myynti Suomeen kuin muiden eurooppalaisten saman konsernin yritys-
ten myynnit Suomeen. Koska näitä yritystason myyntitietoja ei ole saatavilla, muo-
dostamme niille arviot.³⁴ Määränpäämyyntien arvioiden lähtökohtana toimivat
aggregaattitason myyntivirrat EU:n jäsenvaltioiden välillä.³⁵

20 % * 100 000 €). Emme kuitenkaan tunnista aineiston perusteella start-up-yrityksiä, mistä syystä käy-
tämme myös niille kaikille yrityksille yleisiä T&K-menojen vähennysperusteita.

³³ Aineistorajoitteiden vuoksi emme kykene erottelamaan konsernin sisäisiä myyntejä muista myynneistä.

³⁴ Toinen tapa olisi laskea myynnit lähdemaan mukaan. Tällä tavoin esimerkiksi Nokian ja Koneen myyn-
tien katsottaisiin tapahtuvan kokonaan Suomessa (eikä muiden maiden myyntejä Suomeen huomioitaisi).
Näin saatava arvio näiden yritysten myynneistä Suomeen olisi liian suuri, mutta vastaavasti konsernin Suo-
men ulkopuolisten yritysten myynnit Suomeen puolestaan liian pienet. Harjun ja Karin (2010) tekemät
laskelmat nojautuvat lähdemaamyntiin. On syytä huomata, että myös meidän käyttämämme tapa on vain
approksimaatio todellisille myynneille. Tulosten luotettavuuden ja vertailukelpoisuuden vuoksi teemme
laskelmat myös käyttäen lähdemaamyntejä. Lisäksi on syytä huomata, että jo teoreettiselta kannalta kat-
sottuna voi olla hankala määrittää, mikä on myynnin määränpää kussakin tapauksessa (ks. Rapo ja Volanen
2017).

³⁵ Näin laskettuna kunkin yrityksen katsotaan laskelmissa myyneen toisiin jäsenmaihiin täsmälleen aggre-
gaattitason vientien suhteessa. Pohjana laskelmissa käytettiin kahta tilastoa. Vuoden 2016 viennit eri EU-
maista eri kohdemihiin ovat peräisin Eurostatin tilastosta EU trade since 1988 by CN8 (DS-016890);

Arviot määränpäämyynneille muodostetaan seuraavasti. Aluksi määritämme aineistosta kaikki ne maat, joissa tietyn konsernin yrityksiä sijaitsee. Käyttämällä hyväksi tietoa siitä, kuinka viennit ovat maiden välillä jakautuneet, sekä havaittua konsernin yritysten myyntien kokonaismäärää muodostamme arvion sille, kuinka konsernin myynnit jakautuvat Suomeen ja muualle.³⁶ Jos maassa sijaitsee useampia saman konsernin yrityksiä, myynnit jaetaan esityksen mukaan näiden välillä niiden osuuksien suhteissa, jonka muut jakotekijän osat (työvoima ja pääoma) määrittävät. Kuitenkin, koska olemme erityisesti kiinnostuneita Suomen verotuotoista, tätä jaottelua ei laskelmissa tarvita. Suomen verotuottojen kannalta riittää se, että tiedetään konsernin Suomessa toimiville yrityksille kohdistuvat konsernitason myynnit.

Lisäksi myyntien osalta laskelmissa huomioidaan toimialat, joille kohdistuu direktiiviesityksessä erityissäännöksiä. Rahoitusalan yritysten (NACE-koodit 6411–6499) myynneiksi luetaan jakokaavassa 10 % yrityksen koroista ja palkkioista, joista on vähennetty verot ja tullimaksut. Laskelmissa käytämme myyntien kohdalla veronjälkeisistä voitoista laskettua osuutta. Vakuutusalan yrityksille (NACE-koodit 6511–6530) myynniksi luetaan 10 % vakuutusmaksuista, joista on vähennetty jälleenvakuutukset sekä verot. Kuten rahoitusalan yrityksille, myös vakuutusalan yrityksille käytämme myyntien osalta veronjälkeisistä voitoista laskettua osuutta.³⁷ Laskelmissa huomioidaan myös, että öljy- ja kaasutoimialoilla (NACE-koodit 0510–0990) toimivien yritysten myyntien katsotaan kohdistuvan maahan, jossa louhintaa tai tuotantoa harjoitetaan. Tästä syystä näiden yritysten osalta laskelmissa ei tehdä myyntien osalta jaottelua eri maihin, vaan ne huomioidaan lähdemäperusteisesti. Kuljetusalan yrityksen (NACE-koodit 4910–5320) tuotot, vähennykset ja muut vähennyskelpoiset menot eivät tule meri-, sisävesi- ja lentoliikenteen osalta lähtökohtaisesti yhteiseen veropohjaan, vaan ne poistetaan siitä ja jaottelu tapahtuu transaktiokohtaisesti. Koska meillä ei ole transaktiokohtaista aineistoa, jätämme kuljetusalan yritykset laskelmiemme ulkopuolelle.

Jakokaavan työvoimaan liittyvien komponenttien osalta (*Payroll* ja *No of employees*) tarvittavat suuret löytyvät suoraan tilinpäätös- ja tasetiedoista. Henkilöiden lukumäärä löytyy tasetiedoista (EMPL) ja henkilöstökulut sivukuluineen tuloslaskelman tiedoista (STAF). Nämä suhteutetaan kunkin

---

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/data/database>; metadata: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/ext_go_agg_esms.htm; Vuoden 2016 viennin BKT-osuudet maittain on haettu 13.12.2018 OECD:n tietokannasta; <https://data.oecd.org/trade/trade-in-goods-and-services.htm#indicator-chart>.

³⁶ Jokainen suomalainen yritys myy näin muodostetussa arvioissa sekä Suomeen että muualle, ja jokaisen muun maan yritykset myyvät muihin maihin sekä Suomeen.

³⁷ Jälleenvakuuttamisia emme aineistorajoitteiden vuoksi voi tarkastella. Vahinkovakuutusyhtiöistä kerättyjen tilastojen perusteella jälleenvakuuttaminen vaikuttaa olevan vähäistä, mistä syystä sen ei pitäisi vaikuttaa suuresti laskelmiimme. Vuoden 2018 lopun tietojen perusteella jälleenvakuuttamisen osuus oli noin 6 % (= 227 331/3 555 304). <https://www.finanssivalvonta.fi/tilastot/vakuutus/vahinkovakuutus/>

yrittäjän veropohjaa laskettaessa koko (Euroopan sisällä toimivien) konsernin osien vastaaviin suureisiin.

Pääomakomponentin osalta (*Assets*) lähtökohta jakokaavaa sovellettaessa on, että yrityksen pääomaksi lasketaan aineellinen omaisuus (TFAS). Rahoitus- ja vakuutusalan yritykset kuitenkin poikkeavat tästä lähtökohdasta direktiiviesityksen mukaan. Näille yrityksille pääomaksi katsotaan 10 % rahoitusvarallisuuden arvosta (OFAS + OCAS + CASH, ks. taulukko 3). Myös pääomakomponentin kohdalla jakokaava suhteuttaa kunkin yrityksen pääoman koko konsernin Euroopassa toimivien osien pääomaan.

Käyttämällä yllä esiteltyä tapaa jakokaavan laskemiseen sekä yhdistettyä veropohjaa, saadaan laskettua yrityksen A veropohja uudessa järjestelmässä:

$$(6) \quad Share_A = \pi_{Ay}^{CCCTB} = Jakokaava_A * \Pi_y^{CCCTB}$$

Kunkin yrityksen verot saadaan muodostettua kertomalla yrityksen veropohja sen sijaintimaan veroasteella. Konsernin verot saadaan puolestaan suoraviivaisesti laskemalla yhteen kunkin konsernin yrityksen (K kpl) verot:

$$(7) \quad T_y^{CCCTB} = \sum_{A=1}^K Verot_{Ay}^{CCCTB} = \sum_{A=1}^K \tau_{Ay} \pi_{Ay}^{CCCTB}$$

Suomen keräämä maakohtainen vuoden y verotuotto saadaan laskemalla yhteen Suomessa toimivien yksittäisten yritysten (N kpl) verot:

$$(8) \quad T_y^{CCCTB,SUOMI} = \sum_{A=1}^N Verot_{Ay}^{CCCTB} = \sum_{A=1}^N \tau_{Ay} \pi_{Ay}^{CCCTB},$$

missä N on Suomessa toimivien yritysten lukumäärä.

Verotuottolaskelmissa verrataan Suomen verotuottoa nykyisessä järjestelmässä ($T_y^{NYKY,SUOMI}$; yhtälö 3) verotuottoon uudessa järjestelmässä ($T_y^{CCCTB,SUOMI}$; yhtälö 8).

b. Aineisto

Aineistona käytämme laskelmissa Bureau van Dijk (BvD) hallinnoimaa Orbis-aineistoa, joka sisältää niin monikansallisten yritysten kuin kansallisten yritysten tuloslaskelma- ja tasetietoja sekä tietoja monikansallisten yritysten rakenteista. Laskelmien kannalta tieto monikansallisten yritysten rakenteista on tärkeää, koska verotuottojen jakautuminen maiden välillä perustuu konsernin yritysten sijaintiin eri maissa. Orbis-aineiston laaja tietämys konsernien rakenteista puoltaa nimenomaan tämän aineiston käyttöä. Toki on myös syytä pitää mielessä, että tässäkin aineistossa on havaittu puutteita, erityisesti aineiston maittaisten kattavuuksien osalta (ks. Kalemlä-Ozcan ja muut 2015).³⁸

Aineistomme koostuu Suomessa toimivista yrityksistä ja näiden konsernien yrityksistä siltä osin, kun nämä toimivat Euroopan sisällä.³⁹ Aineisto käsittää sekä tuloslaskelma- että tasetietoja niin yksittäisten yritysten tasolla kuin myös konsernitason. Konsernitason tieto konsolidoidusta liikevaihdosta (OPRE) on erityisen tärkeä, koska tämän perusteella määräytyy uuteen järjestelmään liittymisen pakollisuus.⁴⁰ Laskelmissa käytetty aineisto kattaa verovuodet 2007–2016.⁴¹

Laskelmissa käytetty aineisto koostuu 230 273 yrityksestä⁴², joista 94 983 kuuluu johonkin konserniin.⁴³ Suomalaisia emoyhtiöitä (global ultimate owner, GUO) on aineistossa 4 467 kpl.⁴⁴ Näiden tytäryhtiöistä 8 494 sijaitsee Suomessa ja 1 340 ulkomailla. Ulkomaisia emoyhtiöitä on puolestaan 3 376.⁴⁵ Näiden tytäryhtiöistä 1 270 sijaitsee Suomessa ja 37 941 ulkomailla (mutta vain EU:ssa). Taulukko 2 havainnollistaa suomalaisten ja ulkomaisten emoyhtiöiden sekä näiden tytäryhtiöiden maantieteellistä jakautumista.

---

³⁸ Maittaisten kattavuuksien osalta puutteet keskittyvät suurelta osin veroparatiisimaihin. Lisäksi kyseessä on kirjanpitoaineisto, jossa tuloksen laskenta poikkeaa jossain määrin verotettavan tuloksen laskennasta.

³⁹ Konserni määräytyy yrityksen ylimmän omistajan mukaan (global ultimate owner; GUO). Laskelmien kannalta keskeinen muuttuja on konsernitunnus (emoyrityksen id), joka näkyy meille tarjotussa aineistossa.

⁴⁰ Jos konsernin maailmanlaajuinen liikevaihto ylittää 750 mrd. €, yritys on veloitettu direktiiviesityksen mukaan liittymään uuteen järjestelmään. Liikevaihto lasketaan tässä siis koko konsernin tasolla, ei ainoastaan Euroopassa toimivien yritysten osalta.

⁴¹ Verotuottoarviomme perustuvat pääosin vuoden 2016 lukujen vertailuun uuden ja nykyisen järjestelmän välillä. Aiempien vuosien (2007–2015) mukanaolo on tärkeää, koska näitä hyödynnetään oman pääoman lisäykseen perustuvan AGI-vähennyksen muodostamisessa. Robustisuus-tarkasteluissa vaikutusarviot tehdään myös vuosien 2014 ja 2015 aineistoilla.

⁴² Näiden yritysten osalta ei ole puuttuvia tietoja laskelmissa käytetyissä muuttujissa.

⁴³ Yrityksistä 83 082 sijaitsee Suomessa. Näistä 16 053 kuuluu johonkin konserniin.

⁴⁴ Näistä konserneista 41 on sellaisia, joiden maailmanlaajuinen liikevaihto ylittää 750 mrd. €.

⁴⁵ Näistä konserneista 527 on sellaisia, joiden maailmanlaajuinen liikevaihto ylittää 750 mrd. €.

Taulukko 2. Tytäryhtiöiden maantieteelliset sijainnit

Suomalainen konserni (4 467 kpl)		Ulkomainen konserni (3 376 kpl)	
Tytäryhtiöitä	Tytäryhtiöitä	Tytäryhtiöitä	Tytäryhtiöitä
Suomessa	Ulkomailla	Suomessa	Ulkomailla
8 494	1 340	1 270	37 941

Taulukko 3 kokoa laskelmissa käytetyt keskeiset muuttujat.⁴⁶ Tasetiedoista aineellista omaisuutta koskevaa tietoa (TFAS) käytetään jakokaavassa pääoman muodostamiseen, samoin rahoitusvarallisuutta (OFAS + OCAS + CASH).⁴⁷ Tietoja aineettomasta omaisuudesta (IFAS) käytetään vaihtoehtoisessa tarkastelussa, jossa tarkastellaan sitä, kuinka Suomen verotuotot muuttuisivat eri tavalla, jos myös aineeton omaisuus olisi jakokaavassa mukana. Omaa pääomaa koskevia tietoja (SHFD⁴⁸) käytetään AGI-vähennyksen muodostamisessa ja henkilökunnan määrää (EMPL) jakokaavan toisen työvoimaa koskevan komponentin määrittämiseen.

Tuloslaskelman tiedoista konsolidoitua (maailmanlaajuista) liikevaihtoa (OPRE) käytetään määrittämään konsernin uuteen järjestelmään liittymisen pakollisuus.⁴⁹ Yrityksen verot ja tätä vastaava nykyinen veropohja lasketaan käyttäen tietoja tuloksesta ennen veroja (PLBT).⁵⁰ Sivukulut sisältäviä henkilöstökuluja (STAF) käytetään toisen työvoimaa koskevan jakotekijän laskemisessa. Tietoja tutkimus- ja kehitystoimintojen kuluista (RD) käytetään näiden perusteella tehtävien verovähennysten laskemiseen. Lisäksi aineisto sisältää tiedot toimialoista (NACE2⁵¹) sekä maista, joissa yritykset toimivat (Country code).

⁴⁶ Muuttujakuvaukset noudattelevat Bureau van Dijkin määritelmiä ja kuvauksia (ks. Orbis User Guide 2011; Correspondence table for Finnish companies 2017; Definitions for Global Format 2017).

⁴⁷ Rahoitusomaisuudesta kertova muuttuja (jakokaavassa rahoitus- ja vakuutuslaitosten pääoman kohdalla käytettävä muuttuja ”Financial asset”) muodostuu sijoituksista (OFAS: Other Fixed Assets), muista vaihtuvista vastaavista (OCAS; sis. arvopaperisijoitukset) sekä käteistä vastaavista varallisuuksista (CASH).

⁴⁸ Negatiiviset arvot muuttujalle SHFD on korvattu nolllilla.

⁴⁹ Robustisuus-tarkasteluissa liikevaihdon mittana käytetään myös muuttujaa TURN, joka ei sisällä valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutoksia, valmistusta omaan käyttöön eikä liiketoiminnan muita tuottoja.

⁵⁰ Yrityksen voittoihin ennen veroja liittyy Suomessa vuonna 2016 tapahtunut lainsäädäntömuutos. Vuoden 2015 asti satunnaiserät pitivät Suomen kirjanpitolainsäädännön mukaan sisällään kertaluonteisia tuotteita ja kuluja, myös saadut ja annetut konserniavustukset. Vuodesta 2016 alkaen konserniavustus esitetään tilinpäätöksessä enää omana eränään.

⁵¹ Toimialakoodit löytyvät osoitteesta: <http://www.cso.ie/px/u/NACECoder/NACEItems/searchnace.asp>

Taulukko 3. Laskelmissa käytetyt Orbis-aineiston muuttujat

Muuttuja-lyhenne	Kuvaus (engl.; Orbis label)	Kuvaus (suomi; Finnish label)
	Balance sheet / Tasetiedot	
TFAS	Tangible Fixed Assets	Aineellinen omaisuus
IFAS	Intangible Fixed Assets	Aineeton omaisuus
OFAS + OCAS + CASH	Financial Assets (= Other Fixed Assets, incl. Financial Fixed Assets + Other Current Assets + Cash and Cash Equivalent)	Rahoitusvarallisuus
SHFD	Shareholder Funds	Oma pääoma + Tilinpäätössiirtojen kertymä
EMPL	Number of Employees	Henkilökunta
	Profit & Loss account / Tuloslaskelmatiedot	
ORPE	Operating revenue/ Turnover	Liikevaihto + Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos + Valmistus omaan käyttöön + Liiketoiminnan muut tuotot
TURN	Sales	Liikevaihto
PLBT	Profit (Loss) Before Taxation	Tulos ennen satunnaisia eriä
STAF	Cost of Employees	Henkilöstökulut + henkilöstösivukulut
RD	R&D expenses	T&K-kulut
	Other / Muut	
NACE2	Industry code	Toimialakoodi
Country code	Country code	Maakoodi

Tutkimukseen ja kehitykseen liittyvän (RD) muuttujan osalta Orbis-aineisto on puutteellista. Paikataksemme aineiston puutteita muodostamme arviot T&K-menoista puuttuville tiedoille. T&K-menoksi kullekin yritykselle, jolta tieto puuttuu, imputoidaan keskimääräinen aineistosta laskettu toimialatasoinen T&K-meno. Imputointi tehdään lähtökohtaisesti NACE4-tasolla (tämä on taso, jolla aineiston T&K-menot ovat), mutta tulosten luotettavuustarkasteluissa teemme tämän erikseen myös karkeammilla NACE2- ja NACE3-tasoilla.⁵²

⁵² Kuvaamme T&K-imputoinneissa käytettyjen yritysten jakauman liitteen taulukossa A1. Taulukon yritykset sijaitsevat Suomessa.

Direktiiviesityksessä veropohjien maiden välisen jakautumisen määrittää jakokaava. Taulukko 4 havainnollistaa jakokaavan eri osien maantieteellisiä jakautumista niiden konsernien osalta, joiden jokin osa sijaitsee Suomessa. Lisäksi taulukko raportoi maittaiset veropohjat eri tapauksissa sekä vuoden 2016 maittaiset yhteisöveroasteet. Taulukosta havaitaan, että myynteihin liittyvän komponentin osalta suurimmat osuudet ovat Ranskassa, Saksassa ja Italiassa. Muiden jakotekijöiden osalta suurimmat osuudet sijaitsevat Isossa-Britanniassa ja Ranskassa, samoin suurimmat veropohjat.⁵³

Maittaisten veropohjien osuudet on taulukossa kuvattu neljässä eri tapauksessa. Ensimmäinen näistä (”Veropohja 2016 (%)”) kuvaa aineiston yritysten veropohjien jakautumista nykyjärjestelmässä. Tästä havaitaan esimerkiksi, että Suomen veropohjan osuus on pienempi kuin maan yhdenkään jakotekijän komponentin osuus. Alankomaiden osalta veropohjan osuus on puolestaan noin kaksinkertainen verrattuna maan jakokaavan tekijöiden osuuksien keskiarvoon. Myös Luxemburgilla veropohjan osuus on suurempi kuin osuus maan jakotekijöistä.

Seuraavilla kolmella sarakkeella havainnollistetaan maittaisia veropohjia uudessa järjestelmässä kolmen erilaisen osallistumisen tapauksessa (EC-esitys, kaikki, pakolliset) niiden konsernien osalta, joilla on joko emo- tai tytäryhtiö Suomessa.⁵⁴ Näiden perusteella Suomen veropohja kasvaisi hieman nykyisestä. Sen sijaan erityisesti Belgian, Italian ja Saksan veropohjien osuudet kasvavat siirryttäessä uuteen järjestelmään (veroasteet 34, 31 ja 30; ka. 31,7). Alankomaiden, Ison-Britannian ja Luxemburgin veropohjien osuudet puolestaan pienenevät (veroasteet 25, 20 ja 29; ka. 24,7). Näiden perusteella voidaan havaita jonkinlaista veropohjien siirtymistä kohti korkeamman veroasteen maita.

Saadaksemme käsityksen siitä, miltä toimialoilta aineistomme yritykset ovat, havainnollistamme uuteen järjestelmään liittyvien Suomessa sijaitsevien yritysten toimialajakaumaa liitteen taulukossa A2. Taulukossa kuvataan tiedot Suomessa sijaitsevien yritysten osalta erikseen kaikille yrityksille, kokonsa puolesta pakollisesti osallistuville, vapaaehtoisesti osallistuville yrityksille sekä yrityksille, jotka eivät osallistu. Aineistossa eniten yrityksiä on tukku- ja vähittäiskaupan (pääluokka G; 17,2 %), ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan (M; 17,1 %) rakentamisen (F; 13,7 %) sekä kiinteistöalan (L; 10,4 %) toimialoilta.

---

⁵³ Taulukosta nähdään, että myynteihin liittyvä jakokaavan komponentti on Isolle-Britannialle selvästi pienempi kuin muut komponentit. Tämä voi osittain selittyä Ison-Britannian erilaisella toimialajakaumalla verrattuna muihin maihin. Isossa-Britanniassa sijaitsevien yritysten toimialarakenteessa painottuvat ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (pääluokka M) sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminta (pääluokka N).

⁵⁴ Nämä kolme erilaista tapausta esitellään tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Pakollisuuden määrittämänä eniten yrityksiä osallistuu uuteen järjestelmään tukku- ja vähittäiskaupan (G) sekä teollisuuden (C) toimialoilta. Pakollisesti osallistuvien yritysten lukumäärä on kuitenkin huomattavasti pienempi kuin sekä vapaaehtoisesti uuteen järjestelmään osallistuvien että ei-osallistuvien yritysten määrä. Taulukosta havaitaan myös, että toimialajakauma ei poikkea suuresti vapaaehtoisesti osallistuvien yritysten ja ei-osallistuvien välillä.

Taulukko 4. Jakokaavan tekijöiden ja veropohjien maittainen jakautuminen aineistossa sekä veroasteet

Maa	Myynti (%)	Palkka-kustannukset (%)	Työvoiman määrä (%)	Pääoma (%)	Veropohja 2016 (%)	Veropohja, EC-esitys (%)	Veropohja, kaikki (%)	Veropohja, pakolliset (%)	Yhteisöverokanta (2016; %)
Suomi	6	5	4	4	2	3	3	3	20
Alankomaat	5	1	5	6	9	5	5	5	25
Belgia	4	3	2	2	2	4	4	4	34
Bulgaria	<0,5	0	<0,5	0	0	<0,5	0	0	10
Espanja	7	4	5	4	5	6	6	6	25
Irlanti	<0,5	6	6	4	3	3	4	4	13
Iso-Britannia	5	43	43	45	39	29	29	30	20
Italia	12	6	6	5	4	7	7	7	31
Itävalta	2	1	<0,5	<0,5	1	1	1	1	25
Kreikka	1	<0,5	1	1	<0,5	1	1	1	29
Kroatia	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	0	0	0	20
Kypros	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	0	0	0	13
Latvia	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	15
Liettua	<0,5	0	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	15
Luxemburg	<0,5	<0,5	1	<0,5	3	<0,5	1	<0,5	29
Malta	<0,5	<0,5	0	<0,5	<0,5	0	<0,5	0	35
Portugali	1	1	1	1	1	1	1	1	21
Puola	3	<0,5	1	1	1	2	2	2	19
Ranska	21	14	9	13	14	16	15	16	33
Romania	1	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	16
Ruotsi	6	3	3	4	6	5	5	5	22
Saksa	19	9	6	4	7	11	10	11	30
Slovakia	1	<0,5	1	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	22
Slovenia	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	17
Tanska	2	3	2	4	3	3	4	3	22
Tšekki	1	1	2	1	<0,5	1	1	1	19
Unkari	1	1	1	1	<0,5	1	1	1	19
Viro	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	20
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	ka. 22,1

c. Suomen yhteisöverotuottomuutokset

Tässä luvussa esitetään laskelmia, joiden tarkoituksena on havainnollistaa Suomen yhteisöveromuutoksia siirryttäessä nykyisestä yhteisöverojärjestelmästä Euroopan komission direktiiviesityksen mukaiseen (EC 2016b; CCCTB) järjestelmään. Laskelmien pohjana käytetään taulukossa 3 kuvattuja yritysten tilinpäätös- ja tasetietoja.

Komission esityksen mukaan uuteen järjestelmään liittyvät pakollisina konsernit, joiden maailmanlaajuinen liikevaihto ylittää 750 mrd. €. Muille konserneille liittyminen on vapaaehtoista. Laskelmissa oletamme, että vapaaehtoisesti uuteen järjestelmään liittyvät ne konsernit, joiden konsernitasoinen verotaakka kevenee siirryttäessä uuteen järjestelmään. Näillä konserneilla on kannustin liittyä uuteen järjestelmään, muilla lähtökohtaisesti ei. Komission esityksen mukaisen osallistumisen ("EC-esitys") lisäksi esitämme tulokset myös tapauksessa, jossa uuteen järjestelmään siirtyminen koskee kaikkia konserneja (Kaikki) sekä tapauksessa, jossa ainoastaan konsernit, joiden maailmanlaajuinen vuotuinen liikevaihto ylittää 750 mrd. €, osallistuvat (Pakolliset). Tämän luvun taulukoissa esitetään tulokset kaikkien kolmen erilaisen osallistumisen osalta.

Laskelmien taustalle täytyy välttämättä tehdä joitain oletuksia. Laskelmassa, jota kutsumme peruslaskelmaksi, tehdään seuraavat oletukset: AGI-korko on 2,5 %, T&K-vähennykseen liittyvä tietojen imputointi tehdään NACE4-toimialatasolla, jakokaavan myyntien osalta käytetään määränpäämyyntejä, jakokaavan pääomakomponentissa ei ole mukana aineetonta omaisuutta eikä rahoitusvarallisuutta, tappiontasaus on voimassa konsernitasolla, aineistona käytetään vuoden 2016 dataa ja liikevaihdon mittarina käytetään suuretta, joka sisältää valmiiden ja kesken-eräisten tuotteiden varastojen muutoksen, valmistuksen omaan käyttöön sekä liiketoiminnan muut tuotot (OPRE).⁵⁵

Taulukon 5 peruslaskelma havainnollistaa Suomen yhteisöveromuutoksia yllä mainituilla oletuksilla kolmen eri osallistumisen tapauksessa. Taulukon ensimmäisessä sarakkeessa (EC-esitys) uuden järjestelmän piiriin tulevat sekä konsernit, joiden maailmanlaajuinen liikevaihto ylittää 750 mrd. €, että ne, jotka valitsevat siihen liittymisen vapaaehtoisesti (näille $T_y^{CCCTB} < T_y^{NYKY}$). Tämä vastaa Euroopan komission (EC 2016b) esitystä.⁵⁶ Laskelman perusteella Suomen yhteisöveropohja

⁵⁵ Toinen direktiiviesityksessä määriteltyä liikevaihdon mittaria lähellä oleva suure on aineistossa muuttuja TURN, joka ei sisällä valmiiden ja kesken-eräisten tuotteiden varastojen muutoksia, valmistusta omaan käyttöön eikä liiketoiminnan muita tuottoja. Tulosten luotettavuuden varmistamiseksi teemme laskelmat molemmilla mittareilla. Peruslaskelmassa käytämme muuttujaa OPRE.

⁵⁶ Taulukon tapauksessa jokainen konserni tai yksittäinen yritys voi liittyä vapaaehtoisena uuteen järjestelmään. Jos vain konserniin kuuluvien yritysten sallitaan liittyä (eli ei yksittäisiä yrityksiä), veropohjamuutokset ovat -13,3 %, -14,2 % ja 2,9 % vastaavasti (ja verotuotot -0,8, -0,9, +0,2). Tässä tapauksessa yksittäiset yritykset eivät saa AGI-vähennystä eivätkä uusia T&K-vähennyksiä, mikä selittää tulosten eroja verrattuna taulukon 5 tuloksiin. Yritysten vapaaehtoinen osallistuminen määritellään EC (2016a):n 2 artiklassa (erityisesti 1 ja 3 kohta) sekä EC (2016b):n 2 ja 5 artiklassa. EC (2016a):n 2 artiklan 3 kohdan mukaan

pienenee tässä tapauksessa 16,4 % nykyiseen verrattuna (32mrd. € -> 27 mrd. €). Tämä vastaa yhteisöverotuottojen pienenemistä 1,1 miljardilla eurolla. Toisen sarakkeen (Kaikki) laskelma kertoo, että tapauksessa, jossa kaikki aineiston konsernit liittyvät uuteen järjestelmään, Suomen veropohja pienenee 16,6 % nykyisestä. Kolmannen sarakkeen (Pakolliset) laskelmassa vain konsernit, joiden maailmanlaajuinen liikevaihto ylittää 750 mrd. €, liittyvät uuteen järjestelmään. Tässä tapauksessa veropohja kasvaa 2,9 %.⁵⁷

Taulukko 5. Yhteisöveromuutokset (peruslaskelma)

	[EC-esitys] Konsernit, joille liikevaihto > 750 mrd. €+ vapaaehtoiset	[Kaikki] Kaikki konsernit	[Pakolliset] Konsernit, joille liikevaihto > 750 mrd. €
Osallistuminen			
Veropohjamuutos (%)	-16,4	-16,6	+2,9
Verotuottomuutos (€)	-1,1	-1,1	+0,2

Peruslaskelman perusteella havaitaan, että komission esityksen mukaisen järjestelmän yhteisöveromuutokset ovat huomattavan samansuuruiset kuin siinä tapauksessa, että kaikki konsernit osallistuisivat uuteen järjestelmään. Tämä johtuu siitä, että suuri osa konserneista valitsee osallistumisen (63,1 %⁵⁸ niistä yrityksistä, joille osallistuminen ei ole pakollista).⁵⁹ Kattava osallistuminen puolestaan on seurausta uuden järjestelmän verotusta keventävistä piirteistä, erityisesti konsernin sisäisen tappiontasauksen mahdollisuudesta, avokätisestä T&K-vähennyksestä sekä omasta pääomasta tehtävästä AGI-vähennyksestä.⁶⁰ Taulukon ensimmäisen ja

---

yritys, joka ei kuulu konserniin (ei täytä 2 artiklan 1c ja 1d kohtaa, mutta täyttää 1a ja 1b kohdan), voi noudattaa uusia (CCTB; ensimmäinen vaihe) sääntöjä ensin viiden vuoden ajan, jonka jälkeen osallistuminen jatkuu edellytysten yhä täytyessä. Osallistumisesta järjestelmän toiseen vaiheeseen (CCCTB) EC (2016b):n 2 ja 5 artiklassa määritellään, että vain konserniin kuuluvat yritykset voivat osallistua tähän.

⁵⁷ Taulukon 5 ensimmäisen sarakkeen konsernit [EC-esitys] maksavat nykyjärjestelmässä yhteisöveroja Suomeen 6,0 mrd. €, toisen sarakkeen [Kaikki] 6,4 mrd. € ja kolmannen sarakkeen [Pakolliset] 2,8 mrd. €.

⁵⁸ Liitteen kuvioissa A1 ja A2 havainnollistetaan konsernien veroja nykyisestä ja uudessa järjestelmässä. Kuviossa A1 kuvataan hajontakuviota konsernien verojen suuruuksista näissä järjestelmissä. Kuviossa A2 kuvataan muutosten jakauma siirryttäessä nykyisestä järjestelmästä uuteen. Kuvioista havaitaan, että suu-
relle osalle konserneista verot ovat pienemmät uudessa järjestelmässä, mistä syystä nämä valitsevat vapaaehtoisesta osallistumisesta (siltä osin kuin se ei ole niille pakollista). Kuvioista A2 havaitaan veromuutosten keskittyvän pieniin muutoksiin. Konserneista 95 %:lle veromuutos poikkeaa nolasta alle 10 milj. €. Kuviossa A3 havainnollistetaan veromuutoksia konserneille, joille osallistuminen on pakollista. Kuvion perusteella havaitaan myös näiden konsernien veromuutosten keskittyvän pienempiin muutoksiin ja lisäksi olevan valtaosalle yrityksistä negatiivinen. Jakauman muoto myös viittaa siihen, että pakollisesti uuteen järjestelmään liittyvien konsernien tuloksia ei aja muutama yksittäinen yritys.

⁵⁹ Aineiston 230 273 yrityksestä pakollisena järjestelmään osallistuu 42 516 (18,5 %) ja vapaaehtoisena 118 451 (51,4 %). Taulukon tapausten yritysten määrät ovat 160 967; 230 273 ja 42 516. Suomessa sijaitsevien yritysten vastaavat lukumäärät ovat 83 082; 141 792 ja 1 528 (toimialoittain, ks. taulukko A2).

⁶⁰ Konsernin kannattaa jättäytyä pois uudesta järjestelmästä vain siinä tapauksessa, että sillä siirtyisi reformin vuoksi tapahtuvan veropohjan uudelleenjaon seurauksena paljon voittoja matalan verotuksen maista korkean verotuksen maihin. Siirtymistä tulee kuitenkin tapahtua niin paljon, että näistä seuraava haitta on suurempi kuin uuden järjestelmän avokätisten verovähennysoikeuksien sekä konsernin sisäisen tappiontasauksen hyödyt. Koska hyödyt ovat useassa tapauksessa melko suuret, suuri osa yrityksistä valitsee vapaaehtoisesta osallistumisesta.

kolmannen sarakkeen tulokset puolestaan poikkeavat toisistaan selvästi. Poikkeamaa tulosten välillä selittävät vapaaehtoisesti osallistuvat konsernit, joiden verotus kevenee konsernitasolla. Näiden konsernien myötä Suomen veropohja ja verotuotot pienenevät verrattuna tilanteeseen, jossa ainoastaan suuret konsernit osallistuisivat. Myös taulukon toisen ja kolmannen sarakkeen tulokset poikkeavat toisistaan. Poikkeaman taustalla voidaan nähdä Suomen näkökulmasta epäedullisempi pienempien konsernien jakokaavan tekijöiden maittainen jakautuminen konsernien sisällä sekä AGI- ja T&K-vähennysten suurempi vaikutus pienempiin konserneihin.⁶¹

Ymmärtääksemme tarkemmin, mistä verojärjestelmän piirteistä yhteisöveromuutokset kumpuavat, teemme taulukossa 5 esitetyn peruslaskelman lisäksi laskelmia lukuisilla muilla oletuksilla. Taulukossa 6 raportoidaan aluksi veromuutokset kahdeksassa eri tapauksessa. Näissä vaihdellaan tappiontasausmahdollisuutta sekä konsernin sisällä että maiden rajojen yli, T&K-menojen vähennyskelpoisuutta ja oman pääoman vähennykseen liittyvän AGI-koron suuruutta.

Tappiontasauksen mahdollisuus konsernin sisällä näyttelee keskeistä roolia siirryttäessä erillisverotuksesta konsernitasoiseen voittojen verottamiseen. Kirjallisuus tunnistaa keskeisinä vastakkaisina mekanismeina veropohjien uudelleenallokaation matalan verotuksen maista korkeamman verotuksen maihin, mikä kasvattaa kokonaisverotuottoa, ja toisaalta konsernin yritysten välillä sallitun tappiontasauksen, mikä puolestaan pienentää verotuottoja (Fuest ja muut 2007; Cobham ja Loretz 2014; De Mooij ja muut 2019; Keen ja muut 2019). Tämän havainnon motivoimana taulukon 6 ensimmäinen lisälaskelma (1) tarkastelee tilannetta, jossa konsernin sisäistä yritysten välistä tappiontasausta ei sallita. Toisin kuin peruslaskelmassa, verotuotot kasvavat ilman tappiontasausta. Verrattuna peruslaskelmaan konsernin sisäinen tappiontasaus vaikuttaa pienentävän Suomen veropohjaa merkittävästi, jopa 15–20 prosenttiyksikköä. Veropohjan pieneneminen selittyy kahdella samansuuntaisella mekanismilla. Toisaalta kunkin osallistuvan konsernin verotaakka kokonaisuudessaan joko pienenee tai pysyy ennallaan, toisaalta tappiontasauksen puuttuessa uuteen järjestelmään ei liity yhtä montaa yritystä kuin silloin, kun tappiontasaus sallitaan.⁶² Tuloksemme on vertailukelpoinen aiempien

---

⁶¹ Vähennysten kohdistumiseen pienemmille konserneille antaa tukea taulukon 6 tapaus 5, jossa järjestelmä on muuten peruslaskelman mukainen, mutta jossa siinä ei ole T&K-vähennystä eikä AGI-vähennystä. Kokonsa puolesta pakollisena osallistuvien konsernien osalta näiden vähennysten mukaan ottaminen pienentää veropohjaa 14,6 prosenttiyksikköä, mutta kaikkien yritysten osalta 24,4 prosenttiyksikköä.

⁶² Konsernin sisäisen tappiontasauksen sallivassa järjestelmässä (peruslaskelma) vapaaehtoisesti järjestelmään liittyy 118 451 yritystä, ilman tappiontasausta 5,1 % vähemmän (112 419 yritystä). Tämän perusteella eroavaisuudet tuloksissa eivät vaikuta selittyvän erilaisilla osallistumisilla, vaan suurelta osin sillä,

kirjallisuuden tulosten kanssa. Fuest ja muut (2007) tarkastelevat saksalaisia monikansallisia yrityksiä ja havaitsevat, että niiden Euroopan tasoinen veropohja pienenee yli 20 % konsernin sisäisen tappiontasauksen seurauksena. Cobhamin ja Loretzin (2014) laskelmien mukaan tappiontasaus pienentää veropohjaa puolestaan noin 10 %.

Taulukko 6. Yhteisöveromuutokset (tappiontasaus, T&K-vähennys ja AGI-vähennys)

Osallistuminen	EC-esitys	Kaikki	Pakolliset
Veropohjamuutos, peruslaskelma (%)	-16,4	-16,6	+2,9
Verotuottomuutos, peruslaskelma (mrd. €)	-1,1	-1,1	+0,2
(1) PERUSLASKELMA + EI TAPPIONTASAUSTA			
Veropohjamuutos (%)	+2,5	+2,8	+16,8
Verotuottomuutos (mrd. €)	+0,2	+0,2	+1,1
(2) PERUSLASKELMA vs. NYKYJÄRJESTELMÄ MAIDEN SISÄISELLÄ TAPPIONTASAUKSELLA			
Veropohjamuutos (%)	-9,8	-10,0	+7,7
Verotuottomuutos (mrd. €)	-0,6	-0,6	+0,5
(3) PERUSLASKELMA + EI T&K-VÄHENNYSTÄ			
Veropohjamuutos (%)	-1,5	-1,6	+11,9
Verotuottomuutos (mrd. €)	-0,1	-0,1	+0,8
(4) PERUSLASKELMA + EI AGI-VÄHENNYSTÄ			
Veropohjamuutos (%)	-6,5	-7,8	+8,3
Verotuottomuutos (mrd. €)	-0,4	-0,5	+0,5
(5) PERUSLASKELMA + EI T&K-VÄHENNYSTÄ, EI AGI-VÄHENNYSTÄ			
Veropohjamuutos (%)	+10,1	+7,8	+17,5
Verotuottomuutos (mrd. €)	+0,6	+0,5	+1,1
(6) PERUSLASKELMA + EI TAPPIONTASAUSTA, EI T&K-VÄHENNYSTÄ, EI AGI-VÄHENNYSTÄ			
Veropohjamuutos (%)	+22,2	+19,7	+25,7
Verotuottomuutos (mrd. €)	+1,4	+1,2	+1,6
(7) PERUSLASKELMA + AGI-KORKO 4 %			
Veropohjamuutos (%)	-21,5	-21,3	-0,1
Verotuottomuutos (mrd. €)	-1,4	-1,4	-0,01
(8) NYKYJÄRJESTELMÄ + AGI + T&K			
Veropohjamuutos (%)	-17,2	-16,3	-6,8
Verotuottomuutos (mrd. €)	-1,1	-1,0	-0,4

että järjestelmään osallistuvien verotus on kevyempää konsernin sisäisen tappiontasauksen kanssa kuin ilman sitä.

Suomessa on voimassa konserniavustusjärjestelmä, jonka avulla voidaan tasoittaa voittoja ja tappioita konsernien sisällä. Myös useissa muissa maissa pyritään konserneja verottamaan yhtenä taloudellisena kokonaisuutena (tarkemmin ks. VM 2013). Maiden rajat ylittävää tappiontasausta ei kuitenkaan nykyään yleisesti ole käytössä.⁶³ Ymmärtääksemme paremmin maiden rajat ylittävien tappiontasausten merkityksen tarkastelemme toisena lisätarkasteluna (2) taulukossa 6 tapausta, jossa verrataan uuden järjestelmän verotusta nykyjärjestelmään, jossa sallitaan maan rajojen sisällä tapahtuva tappiontasaus. Verrattuna peruslaskelmaan tämä tapaus poikkeaa siten, että ei salli maiden rajat ylittävää tappiontasausta. Veropohja on tästä syystä noin 5–7 prosenttiyksikköä suurempi kuin tapauksessa, jossa myös maiden rajat ylittävä tappiontasaus sallitaan.

Kolmanneksi havainnollistamme T&K-vähennyksen vaikutusta veropohjaan. Taulukon tulosten perusteella T&K-vähennyksen poistamisella verotuotot muodostuvat huomattavasti peruslaskelmaa korkeammiksi. Komission esitys, josta on poistettu T&K-vähennys, pienentäisi Suomen veropohjaa 1,5 % peruslaskelman 16,4 %:n sijaan. T&K-vähennyksen mukaan ottaminen tarkoittaa siis noin 15:tä prosenttiyksikköä suurempaa menetystä veropohjassa. Neljäntenä tarkastellaan tilannetta, jossa AGI-vähennys poistetaan (vastaa AGI-korkoa 0 %). Tässä tapauksessa veropohja pienenee siirryttäessä uuteen järjestelmään 6,5 %, mikä on noin 10 prosenttiyksikköä vähemmän kuin peruslaskelman 16,4 %. Verrattuna AGI-vähennyksen tuomaan 15 prosenttiyksikön pienenemiseen T&K-vähennyksen mukaan ottaminen pienentää Suomen yhteisöveropohjaa vähemmän, 10 prosenttiyksikköä. Taulukon viidennessä tapauksessa poistetaan samanaikaisesti T&K- ja AGI-vähennys. Siirtymä nykyisestä järjestelmästä tällaiseen järjestelmään kasvat- taisi veropohjaa nykyisestä.

Taulukon kuudennessa tapauksessa tarkastelemme Suomen yhteisöveroseurauksia tapauksessa, jossa komission esityksestä poistetaan yhtä aikaa AGI-vähennys, T&K-vähennykset ja konsernin sisäinen tappiontasaus. Näiden poistaminen vaikuttaa veropohjiin erittäin suuresti. Sen sijaan, että Suomen veropohja pienenesi noin 17 %, näiden muutosten jälkeen veropohja kasvaa noin 20 % siinä tapauksessa, että järjestelmä olisi kaikille konserniyrityksille pakollinen. Verotuotomielessä tällainen esitys näyttää siis komission esitystä huomattavasti houkuttelevammalta. Yritysten näkökulmasta tämä puolestaan tarkoittaa taloudelliselle

---

⁶³ Joissakin maissa on mahdollista valita maailmanlaajuinen konserniverojärjestelmä, jolloin ulkomaisen tytäryhtiön voitot ja tappiot tulevat huomioon otettavaksi emoyhtiön verotuksessa. Näin on Tanskassa ja Italiassa.

aktiviteetille vähemmän houkuttelevaa toimintaympäristöä. Tuloksen voidaan pitkälti nähdä muodostuvan pelkän jakokaavan soveltamisen seurauksena.

Taulukon seitsemäntenä tarkasteluna AGI-koron oletetaan olevan 4 %. Verrattuna peruslaskelmaan veropohja muodostuu tässä selvästi pienemmäksi kuin AGI-korolla 2,5 %. Veropohja pienenee 16,4 %:n sijaan 21,5 %. Viimeisenä taulukossa tarkastellaan tilannetta, jossa nykyinen yhteisöverojärjestelmä säilytetään, mutta siihen lisätään esityksen mukaiset AGI- ja T&K-vähennykset. Peruslaskelmaan verrattuna tässä ei yhdistetä konsernin yritysten veropohjia, ei hyödynnetä jakokaavaa eikä se sisällä konsernin sisäistä tappiontasausta. Tulosten perusteella Suomen veropohja ei juurikaan poikkea peruslaskelmasta paitsi suurten konsernien osalta, joille veropohja pienenee noin 7 % peruslaskelman noin 3 %:n kasvun sijaan. Koska verotuoton pieneneminen olisi samankaltaista kuin ilman konsernin sisäistä tappiontasausta ja veropohjan maiden välillä allokoivaa jakokaavaa, nämä eivät vaikuta olevan ne asiat, jotka selittävät Suomen veropohjan pienenemisen siirryttäessä uuteen järjestelmään.

Taulukon 6 perusteella CCCTB-esitykseen sisältyvät konsernin sisäinen tappiontasausta, avokätinen T&K-vähennys sekä AGI-vähennys pienentävät jokainen Suomen verotuottoja merkittävästi. Näistä jokaisesta erikseen seuraavat veropohjajamuutokset vaihtelevat 10 ja 20 prosenttiyksikön välillä.

Seuraavaksi havainnollistamme, kuinka jakokaavan eri komponentit vaikuttavat Suomen yhteisöverotuottoihin. Taulukossa 7 esitetään laskelmat yhteisöveromuutoksille tarkastelemalla yhtä jakotekijän komponenttia kerrallaan. Ensimmäisenä taulukossa kuvataan tapaus (1), jossa veropohjien allokaatio määräytyy pelkkien määränpäämyyntien mukaisesti. Verrattuna peruslaskelmaan sekä veropohja että verotuotot muodostuvat nyt huomattavasti suuremmiksi. Komission esitys, jossa jakokaavassa olisi pelkkä määränpäämyynti, kasvattaisi Suomen verotuottoja 11 %, eli 700 milj. €. ⁶⁴ Seuraavassa laskelmassa tarkastellaan tilannetta, jossa jakokaava sisältää ainoastaan pääoman (2). Pelkkään pääomaan perustuva jakokaava pienentää Suomen verotuottoja kahden taulukon ensimmäisen sarakkeen mukaan 33,2 %, mikä on selvästi enemmän kuin peruslaskelmassa. Pieneneminen on myös hieman suurempaa kuin De Mooijin ja muiden (2019; s.30) -22,1 %:n muutos tapauksessa, joissa ainoa jakokaavan komponentti on pääoma. Peruslaskelmaan verrattuna veropohjan pieneneminen on suurempi myös silloin, kun jakokaavan ainoana tekijänä on työvoima (3). Taulukon kahdessa seuraavassa tuloksessa

---

⁶⁴ Vaikutusarvio on tässä tapauksessa positiivinen, vaikka on myös arvioitu, että Suomi ei hyötyisi väkiluvultaan pienenä valtiona myyntitulotekijästä yhtä paljon kuin suuremmat EU-jäsenvaltiot (VN 2016).

työvoiman näkyminen jakokaavassa on eritelty sen mukaan, ovatko kyseessä työvoimakustannukset (3.1) vai työvoiman määrä (3.2). De Mooij ja muut (2019; s.30) tarkastelevat myös tilannetta, jossa työvoiman määrä on jakotekijän ainoa komponentti. Heidän tuloksensa kertoo veropohjan pienenevän 18 %, mikä on vähemmän kuin taulukon 7 tulosten 30,7 %:n lasku. Tulosten perusteella pelkän työvoimakustannusten perusteella määräytyvä veropohjien jakautuminen on Suomelle edullisempi kuin pelkän työvoiman määrän perusteella tapahtuva. Taulukon viimeisenä tapauksena tarkastellaan tilannetta, jossa veropohjien allokaatio määräytyy pelkkien lähdemaamyntien mukaan. Määränpäämyyntien tavoin myös lähdemaamynteihin perustuva jakokaava kasvattaisi Suomen verotuottoja.

Taulukko 7. Yhteisöveromuutokset (jakotekijät yksitellen)

Osallistuminen	EC-esitys	Kaikki	Pakolliset
Veropohjamuutos, Baseline Case (%)	-16,4	-16,6	+2,9
Verotuottomuutos, Baseline Case (mrd. €)	-1,1	-1,1	+0,2
(1) PERUSLASKELMA + MYYNTI AINOA JAKOTEKIJÄ			
Veropohjamuutos (%)	+11,1	+8,8	+28,4
Verotuottomuutos (mrd. €)	+0,7	+0,6	+1,8
(2) PERUSLASKELMA + PÄÄOMA AINOA JAKOTEKIJÄ			
Veropohjamuutos (%)	-33,2	-33,2	-14,5
Verotuottomuutos (mrd. €)	-2,1	-2,1	-0,9
(3) PERUSLASKELMA + TYÖVOIMA AINOA JAKOTEKIJÄ			
Veropohjamuutos (%)	-25,3	-25,4	-5,3
Verotuottomuutos (mrd. €)	-1,6	-1,6	-0,3
(3.1) PERUSLASKELMA + VAIN TYÖVOIMAKUSTANNUKSET			
Veropohjamuutos (%)	-20,2	-20,3	-4,2
Verotuottomuutos (mrd. €)	-1,3	-1,3	-0,3
(3.2) PERUSLASKELMA + VAIN TYÖVOIMAN MÄÄRÄ			
Veropohjamuutos (%)	-30,7	-30,6	-6,5
Verotuottomuutos (mrd. €)	-2,0	-2,0	-0,4
(4) PERUSLASKELMA + LÄHDEMAAMYNTI AINOA JAKOTEKIJÄ			
Veropohjamuutos (%)	+17,4	+18,1	+30,3
Verotuottomuutos (mrd. €)	+1,1	+1,2	+1,9

Seuraavaksi tarkastelemme tulosten pysyvyyttä, kun vaihtelemme jakokaavassa esiintyvien termien tarkkoja määritelmiä. Taulukossa 8 keskitymme myynteihin ja omaan pääomaan liittyviin jakokaavan komponentteihin. Taulukon ensimmäisessä lisätarkastelussa (1) laskelma tehdään käyttäen myyntien osalta lähdemaamyntejä

kohdemaamyntien sijaan. Verrattuna peruslaskelmaan verotuottojen pienenemiset ovat hieman vähäisempiä, kun käytetään lähdemaamyntejä. Suomen yhteisöverotuottojen näkökulmasta olisi tästä syystä parempi käyttää jakokaavassa lähdemaaperusteisia myyntejä kuin määränpäämyyntejä.⁶⁵

Taulukko 8. Yhteisöveromuutokset (lähdemaamynti, aineeton, rahoitusvarallisuus)

Osallistuminen	EC-esitys	Kaikki	Pakolliset
Veropohjamuutos, peruslaskelma (%)	-16,4	-16,6	+2,9
Verotuottomuutos, peruslaskelma (mrd. €)	-1,1	-1,1	+0,2
(1) PERUSLASKELMA + LÄHDEMAAMYNTI			
Veropohjamuutos (%)	-13,7	-13,5	+3,5
Verotuottomuutos (mrd. €)	-0,9	-0,9	+0,2
(2) PERUSLASKELMA + LÄHDEMAAMYNTI, EI AGI:A, EI T&K			
Veropohjamuutos (%)	+10,1	+17,5	+7,8
Verotuottomuutos (mrd. €)	+0,6	+1,1	+0,5
(3) PERUSLASKELMA + AINEETON MUKANA			
Veropohjamuutos (%)	-16,8	-16,9	+2,4
Verotuottomuutos (mrd. €)	-1,1	-1,1	+0,2
(4) PERUSLASKELMA + RAHOITUSVARALLISUUS MUKANA			
Veropohjamuutos (%)	-16,1	-15,9	+2,4
Verotuottomuutos (mrd. €)	-1,0	-1,0	+0,2
(5) PERUSLASKELMA + AINEETON JA RAH. VARALLISUUS			
Veropohjamuutos (%)	-16,0	-15,8	+2,4
Verotuottomuutos (mrd. €)	-1,0	-1,0	+0,2

Taulukon toisena tarkasteluna (2) teemme laskelman, jossa on lähdemaamynti, mutta ei AGI- eikä T&K-vähennyksiä. Tämän laskelman perusteella verotuotot kasvaisivat selvästi nykyiseen verrattuna. Tämä laskelma vastaa Harjun ja Karin (2010) verotuottolaskelmaa, jonka mukaan verotuottomenetykset kaikille pakollisesta järjestelmästä olisivat Suomelle 5,7 %. Meidän laskelmassamme verotuottomuutos muodostuu 17,5 % positiiviseksi. Tulosten erilaisuus selittyy osaltaan aineistojen vuosien erilaisuudella. Esimerkiksi Nokia-klusteri on muuttunut ajanjaksojen välillä huomattavasti.

⁶⁵ Lähdemaaperusteisia myyntejä ei ole direktiiviesityksissä ehdotettu. Keskeinen syy niiden tarkastelulle kumpuaa siitä, että aiempi vastaavan kaltainen laskelma (Harju ja Kari 2010) perustuu lähdemaaperusteisille myynneille. Lähdemaamyntien tarkastelu antaa mahdollisuuden vertailla näihin aiempiin tuloksiin.

Taulukon 8 kolmessa viimeisimmässä tarkastelussa keskitytään jakokaavan oman pääoman komponenttiin. Omaksi pääomaksi huomioidaan uudessa järjestelmässä lähtökohtaisesti pysyväluonteinen aineellinen pääoma. Tästä syystä erityisesti aineeton omaisuus sekä rahoitusvarallisuus eivät sisälly jakokaavan komponentteihin.⁶⁶ Näiden omaisuuksien poisjättäminen vaikuttaa veropohjan allokaatioon, ja erityisesti Suomen kaltaisen pienen innovatiivisen maan on voinut arvioida häviävän verotuottoja etenkin siksi, että aineeton omaisuus ei sisälly jakokaavaan (Wessman 2019). Taulukon tulosten perusteella aineettoman omaisuuden tai rahoitusvarallisuuden sisällyttäminen jakokaavaan ei muuta Suomen verotuottoja juurikaan, ja aineettoman omaisuuden sisällyttäminen jopa hieman pienentää veropohjaa verrattuna peruslaskelmaan.

Aineettoman omaisuuden osalta on kuitenkin syytä huomioida se, että komission ehdotuksessa aineeton omaisuus määritellään vastiketta vastaan hankituiksi aineettomaksi hyödykkeiksi (EC 2016a, 4 artiklan 19 kohta). Nykyään kaikkea aineetonta omaisuutta ei myöskään kirjata yhtiön taseeseen, vaikka vastikkeellisesti hankittujen oikeuksien hankintameno onkin aktivoitava taseeseen.⁶⁷ Tästä syystä itse kehitetty aineeton omaisuus ei välttämättä näy aineettoman omaisuuden kohdalla.

Taulukossa 9 esitetään valittuihin CCCTB-järjestelmän yksityiskohtiin liittyviä robustisuus-tarkasteluja. Taulukon ensimmäisenä lisätarkasteluna valitaan liikevaihdon mitaksi muuttuja (TURN), joka poikkeaa peruslaskelman liikevaihtomitasta (OPRE) siten, että se ei sisällä valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutoksia, valmistusta omaan käyttöön, eikä liiketoiminnan muita tuottoja. Tulosten perusteella Suomen verotuotot muodostuvat hieman pienemmiksi kuin peruslaskelmassa, vaikkakaan eivät poikkea suuresti.

Kaksi seuraavaa tarkastelua muuttavat peruslaskelmaa siten, että niissä T&K-imputointi tehdään NACE4-toimialaluokituksen sijasta karkeammilla toimialaluokituksen tasoilla NACE2 ja NACE3. Verrattuna peruslaskelmaan verotuotot ovat näissä tapauksissa selvästi pienemmät.⁶⁸ Neljäs ja viides tapaus tarkastelevat

---

⁶⁶ Näiden jättämiselle pois jakokaavasta on perusteena se, että niiden avulla voitaisiin harjoittaa voitonsiirtoa.

⁶⁷ https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/siirtohinnoittelu/aineettoman_omaisuuden_siirtohinnoittelu/ ; [https://fokus.almatalent.fi/teos/BADBGXGTBF#kohta:10.\(\(20\)TASE\(:Pysyv\(\(e4\)t\(\(20\)vastaavat\(:Aineettomat\(\(20\)hy\(\(f6\)dykkeeet\(:IAS\(\(\(/IFRS-periaatteet/piste:t7Yt](https://fokus.almatalent.fi/teos/BADBGXGTBF#kohta:10.((20)TASE(:Pysyv((e4)t((20)vastaavat(:Aineettomat((20)hy((f6)dykkeeet(:IAS(((/IFRS-periaatteet/piste:t7Yt)

⁶⁸ Näissä tapauksissa T&K-menot kohdistuvat laajempaan toimialaluokitukseen, mikä muuttaa tuloksia. Peruslaskelmassa suuremmissa osassa T&K-imputointeja on puuttuvia tietoja, koska toimialaluokitus on hienojakoisempi. Malleissa, joissa ei ole T&K-vähennystä, T&K-imputointi ei vaikuta.

tilanteita, joissa laskelma tehdään erikseen vuosien 2014 ja 2015 aineistoilla. Näiden aineistojen perusteella tehty laskelma pienentää yhteisöveroa enemmän kuin vuoden 2016 perusteella tehty peruslaskelma.

Taulukon kuudennessa tapauksessa huomioidaan komission esityksen 33 artiklassa (EC 2016a, 33 art.) poistojärjestelmään tehdyt ehdotukset. Yksi keskeinen poikkeama verrattuna Suomen nykyiseen poistojärjestelmään on se, että komission esitys ei salli Suomessa käytössä olevaa menojäännöspoistoa, vaan poistot tehdään tasapoistoin.⁶⁹ Poistoihin liittyvät laskelmat perustetaan nykyarvolaskentaan.⁷⁰ Laskelman tulosten perusteella verotuottomuutos on hieman peruslaskelmaa negatiivisempi. Verrattuna peruslaskelmaan poistojärjestelmän muutos pienentää Suomessa sijaitsevien yritysten voittoja ja tästä syystä myös veropohjaa.

Iso-Britannia irtautui Euroopan unionista 31.1.2020 (Brexit), mistä syystä tarkastelemme taulukon 9 viimeisenä robustisuus-tarkasteluna tapausta, jossa Iso-Britanniassa toimivat yritykset jätetään laskelmissa huomiotta.⁷¹ Tulosten perusteella veropohja pienenee Suomessa uuteen järjestelmään siirryttäessä noin 3,5 prosenttiyksikköä enemmän Brexitin jälkeen kuin sitä ennen.

---

⁶⁹ Nykyinen Suomessa käytössä oleva poistojärjestelmä perustuu lakiin elinkeinotoiminnan verottamisesta (EVL). Sen mukaan (EVL 30 §; EVL 34 §) koneista, kalustosta ja irtaimistosta tehdään verotuksessa vuosittaiset vähennykset menojäännöksen mukaan, 25 % kunakin vuonna. Myymälän, tehtaan, varaston, työpajan tai muun vastaavan rakennuksen osalta tehdään 7 %:n suuruinen vähennys hankintamenosta. Toimistosta, asuinrakennuksesta ja muusta vastaavasta rakennuksesta voi tehdä 4 %:n vuosittaisen hankintamenoperusteisen poiston. Aineettoman omaisuuden osalta tehdään tasapoisto, 10 % kunakin vuonna. Euroopan komission esityksen mukaan (EC 2016a, 33 artikla) sovelletaan tasapoistoja. Teollisuusrakennusten osalta käyttöiäksi lasketaan 25 vuotta, muiden rakennusten osalta (mm. toimistot) 40 vuotta, pitkäikäisen muun aineellisen omaisuuden kuin rakennusten osalta 15 vuotta, keskipitkän aikavälin aineellisen omaisuuden osalta 8 vuotta ja kiinteän aineettoman omaisuuden osalta joko lain suojaaman määräajan tai 15 vuotta. Lisäksi lyhytaikainen aineellinen käyttöomaisuus (alle 8 v) poistetaan direktiiviesityksen mukaan yhtenä ryhmänä menojäännöspoistoja vastaavin poistoin menojäännöksestä (37 artikla). Laskelmissa emme huomioi korotettuja poistoja, vaan tarkastelemme tilannetta ilman näitä väliaikaisia poikkeuksia.

⁷⁰ Menojäännöspoiston diskontattu verosäästö yhden yksikön suuruudelle on (ks. esimerkiksi Grönberg 2015) $A = \frac{\tau\varphi}{\varphi+\rho}$, missä τ on yhteisöveroaaste, φ poistoprosentti ja ρ diskonttokorko. Tasapoiston tapauksessa diskontattu verosäästö on $A = \tau\varphi \sum_{i=1}^T (\frac{1}{1+\rho})^i$, missä T on tasapoistojen määrä. Verrattuna Suomen nykyisiin poistosääntöihin yritysten diskontattu verosäästö pienenee kaikissa omaisuuslajeissa. Verosäästö on koneiden, kaluston ja irtaimiston osalta 3,1%, myymälöiden, tehtaiden, varastojen yms. rakennusten osalta 3,4 %, toimistojen, asuinrakennusten ja muiden vastaavien rakennusten osalta 3,5 % ja aineettomalle omaisuudelle 9,9 %. Laskelmassa hyödynnämme sitä, että Suomessa sijaitsevien yritysten aineettoman omaisuuden poistojen verohyödyn nykyarvo on uudessa järjestelmässä jokaista yksikköä kohden absoluuttisesti 0,015 pienempi kuin nykyjärjestelmässä (0,139 vs. 0,154) ja aineellisen omaisuuden osalta keskimäärin 0,004 pienempi (0,120 vs. 0,124). Teknisesti nämä huomioidaan laskelmassa siten, että Suomessa sijaitsevien yritysten voitosta vähennetään mekaanisesti aineettoman omaisuuden perusteella $0,015*IFAS$ ja aineellisen omaisuuden osalta $0,004*TFAS$.

⁷¹ Laskelmamme perustuvat valtaosin aikaan ennen Ison-Britannian eroa (Brexit). Tästä syystä Isossa-Britanniassa toimivat yritykset ovat mukana kaikissa muissa laskelmissamme paitsi taulukon 9 viimeisessä tapauksessa.

Taulukko 9. Yhteisöveromuutokset, robustisuus-tarkasteluita

Osallistuminen	EC-esitys	Kaikki	Pakolliset
Veropohjamuutos, peruslaskelma (%)	-16,4	-16,6	+2,9
Verotuottomuutos, peruslaskelma (mrd. €)	-1,1	-1,1	+0,2
(1) PERUSLASKELMA + LIIKEVAIHTONA TURN			
Veropohjamuutos (%)	-18,1	-17,6	+1,5
Verotuottomuutos (mrd. €)	-1,2	-1,1	+0,1
(2) PERUSLASKELMA + T&K-IMPUTOINTI: NACE2			
Veropohjamuutos (%)	-39,7	-39,6	-13,3
Verotuottomuutos (mrd. €)	-2,5	-2,5	-0,8
(3) PERUSLASKELMA + T&K-IMPUTOINTI: NACE3			
Veropohjamuutos (%)	-24,0	-23,8	-1,2
Verotuottomuutos (mrd. €)	-1,5	-1,5	-0,1
(4) PERUSLASKELMA + VUODEN 2014 AINEISTO			
Veropohjamuutos (%)	-25,7	-25,8	-9,8
Verotuottomuutos (mrd. €)	-1,7	-1,7	-0,7
(5) PERUSLASKELMA + VUODEN 2015 AINEISTO			
Veropohjamuutos (%)	-29,0	-28,1	-12,0
Verotuottomuutos (mrd. €)	-2,2	-2,1	-0,9
(6) PERUSLASKELMA + TASAPOISTOT, EI MENOJÄÄNNÖS			
Veropohjamuutos (%)	-17,1	-17,2	+0,1
Verotuottomuutos (mrd. €)	-1,0	-1,0	+0,06
(7) PERUSLASKELMA + ILMAN ISOA-BRITANNIAA			
Veropohjamuutos (%)	-19,8	-20,1	-0,4
Verotuottomuutos (mrd. €)	-1,3	-1,3	-0,02

Viimeisinä robustisuus-tarkasteluin tarkastelemme taulukossa 10 erityistoimialojen vaikutusta Suomen yhteisöveropohjaan. Nämä toimialat ovat niitä, joille ovat omat laskentasäännöt jakokaavassa (pankki- ja vakuutustoimialat, öljy- ja kaasutoimialat sekä kuljetusala meri-, sisävesi- ja lentoliikenteen osalta). Tulosten perusteella veropohjan pieneneminen on selvästi suurempaa ilman erityistoimialoja. Tulokset pelkille erityistoimialoille puolestaan tuottavat selvästi positiiviset veropohjamuutokset. Pelkkien erityistoimialojen kohdalla on syytä huomata, että niiden vaikutukset verotuottoon ovat selvästi pienemmät kuin muissa tapauksissa, koska näiden alojen yrityksiä on vain pieni osa kaikista yrityksistä. Taulukon A2 perusteella Suomessa sijaitsevista uuteen järjestelmään osallistuvista yrityksistä suurin erityistoimialojen ryhmä (pääluokka K: rahoitus- ja vakuutustoiminnan

toimiala) kattaa 5,6 % kaikista Suomessa sijaitsevista yrityksistä. Nämä toimialat selittävät keskeisellä tavalla erityistoimialojen tuloksia. Taulukon viimeisenä tapauksena tarkastellaan pelkästään rahoitus- ja vakuutusalojen yritysten vaikutuksia. Nämä ovat selvästi positiiviset ja verotuottouutosten osalta lähes samansuuruiset kuin kaikkien erityistoimialojen vastaavat muutokset.

Taulukko 10. Yhteisöveromuutokset, erityistoimialat (rahoitus, vakuutus, öljy, kaasuu)

Osallistuminen	EC-esitys	Kaikki	Pakolliset
Veropohjamuutos, peruslaskelma (%)	-16,4	-16,6	+2,9
Verotuottomuutos, peruslaskelma (mrd. €)	-1,1	-1,1	+0,2
(1) PERUSLASKELMA + ILMAN ERITYISTOIMIALOJA			
Veropohjamuutos (%)	-29,4	-29,8	-9,7
Verotuottomuutos (mrd. €)	-1,8	-1,8	-0,6
(2) PERUSLASKELMA + PELKÄT ERITYISTOIMIALAT			
Veropohjamuutos (%)	+26,7	+31,2	+31,4
Verotuottomuutos (mrd. €)	+0,1	+0,1	+0,1
(3) PERUSLASKELMA + VAIN RAHOITUS- JA VAKUUTUSALAT			
Veropohjamuutos (%)	+26,3	+30,8	+30,9
Verotuottomuutos (mrd. €)	+0,1	+0,1	+0,1

5 Johtopäätökset

Olemme arvioineet Euroopan komission CCCTB-direktiiviesityksen (EC 2016 a,b) mukaisen yhteisöverojärjestelmän veroseuraamuksia Suomelle. Arviot perustuvat staattisiin mikrosimulointilaskelmiin Orbis-aineistolla, joka sisältää yritysten tuloslaskelma- ja tasetietoja maailmanlaajuisesti sekä tietoja konsernirakenteista.

Laskelmien perusteella ehdotettu konsernitasoinen yhteisöveromalli pienentää Suomen yhteisöveropohjaa. Peruslaskelman mukaan yhteisöveropohja pienenee 16 % nykyisestä. Veropohjan pienenemistä ajavat erityisesti maiden rajat ylittävä tappiontasauksen mahdollisuus konsernin sisällä, avokätinen T&K-vähennys sekä omasta pääomasta tehtävä AGI-vähennys. Näistä jokainen pienentää Suomen veropohjaa merkittävästi ja ilman näitä verojärjestelmän elementtejä Suomen veropohja kasvaisi selvästi nykyisestä.

Verotusta keventävien elementtien vuoksi uuteen järjestelmään kuitenkin liittyisi mitä luultavimmin myös paljon konserneja, joille siihen osallistuminen ei olisi pakollista. Laskelmassa, jossa ainoastaan kokonsa puolesta pakollisesti uuteen järjestelmään osallistuvat konsernit ovat mukana, Suomen veropohja kasvaa hieman nykyisestä. Uusien T&K- ja AGI-vähennysten mukanaolo selittää osaltaan myös sitä, miksi tuloksemme ovat negatiivisempia kuin Suomen osalta aiemmin tehdyt arviot (Harju ja Kari 2010).

Laskelmien perusteella maiden välisen veropohjien jakautumisen määrittävä jakokaava ei vaikuta Suomen kannalta erityisen epäedulliselta, vaan negatiiviset tulokset selittyvät konsernin sisäisellä tappiontasauksella ja uusilla vähennyksillä. Kuitenkin pelkkien myyntien mukaan jaoteltava yhdistetty veropohja jopa kasvat- taisi Suomen veropohjaa, vaikka uudet verotusta keventävät elementit olisivat mukana. Pääoman tai työvoiman määrän perusteella jaettava veropohja sen sijaan pienentäisi veropohjaa enemmän kuin peruslaskelmassa. Jakokaavan komponenteista myynnit ovat tästä syystä Suomen kannalta suotuisampi komponentti kuin työvoima ja pääoma. Laskelmien perusteella vieläkin suurempi veropohja muodostuisi, jos myyntien osalta jakokaavassa käytettäisiin lähdemaamyynnejä määränpäämyyntien sijasta. Aineettoman omaisuuden ja rahoitusvarallisuuden puuttuminen jakokaavan pääomakomponentista ei puolestaan muuta Suomen veropohjaa merkittävästi peruslaskelmaan verrattuna.

Tuloksia tulkittaessa on syytä pitää mielessä, että käytetty aineisto sisältää joitain puutteita, esimerkkeinä joidenkin maiden aliedustus sekä yksittäisten muuttujien puuttuvat tiedot. Lisäksi on syytä pitää mielessä, että kyseessä ovat staattiset laskelmat, joissa oletetaan yritysten ja maiden käyttäytymisen pysyvän muuttumattomana. Tästä syystä nämä eivät huomioi yritysten ja maiden reagoiteja kannustinten muuttuessa. Konsernit voivat esimerkiksi muuttaa jakotekijöiden jakaumia maiden yli ja maat veroasteitaan muutoksen seurauksena.

Huolimatta siitä, että laskelmamme eivät sisällä käyttäytymisvaikutuksia eivätkä siten kykene huomioimaan yrityksille muodostuvia kannusteita, pohdittaessa uudistuksen kannatettavuutta on nämä kuitenkin syytä pitää mielessä. Erityisesti vaihdanta valtion yhteisöverotuoton ja yritysten toimintaympäristön houkuttelevuuden välillä on syytä ymmärtää. Staattinen laskelma ei kykene huomioimaan yrityksille muodostuvia kannusteita ja näistä seuraavia dynaamisia vaikutuksia, joiden huomioonottaminen voi muuttaa tuloksia.

Lähteet

- Beer, Sebastian, Ruud de Mooij and Li Liu (2019): International Corporate Tax Avoidance: A Review of the Channels, Magnitudes, and Blind Spots, *Journal of Economic Surveys*, forthcoming
- Bettendorf, Leon, Michael P. Devereux, Albert van der Horst, Simon Loretz and Ruud A. de Mooij (2010a): Corporate tax harmonization in the EU, *Economic Policy* 25(63): 537–590
- Bettendorf, Leon, Albert van der Horst, Ruud A. de Mooij and Hendrik Vrijburg (2010b): Corporate Tax Consolidation and Enhanced Cooperation in the European Union, *Fiscal Studies* 31(4): 453–479
- Brøchner, Jens, Jesper Jensen, Patrik Svensson, Peter Birch Sørensen (2006): The Dilemmas of Tax Coordination in the Enlarged European Union, CESifo Working Paper Series 1859, CESifo Group Munich
- Buettner, Thiess and Georg Wamser (2013): Internal Debt and Multinational Profit Shifting: Empirical Evidence from Firm-Level Panel Data, *National Tax Journal* 66(1): 63–96
- Cline, Robert, Tom Neubig, Andrew Phillips, Christopher Sanger and Aidan Walsh (2010): Study on the Economic and Budgetary Impact of the Introduction of a Common Consolidated Tax Base in the European Union, Ernst & Young
- Cobham, Alex and Simon Loretz (2014): International Distribution of the Corporate Tax Base: Implications of Different Apportionment Factors under Unitary Taxation, ICTD Working Paper 27
- Collier, Richard and Joseph L. Andrus (2017): Transfer Pricing and Arm's Length Principle After BEPS, Oxford University Press
- Devereux, Michael P. and Simon Loretz (2008): The Effects of EU Formula Apportionment on Corporate Tax Revenues, *Fiscal Studies* 29(1): 1–33
- De Mooij, Ruud, Li Liu and Dinar Prihardini (2019): An Assessment of Global Formula Apportionment, IMF Working Paper WP/19/213
- Dharmapala, Dhammika (2014): What Do We Know about Base Erosion and Profit Shifting? A Review of the Empirical Literature, *Fiscal Studies* 35(4): 421–448

Dishinger, Matthias and Nadine Riedel (2011): Corporate Taxes and the Location of Intangible Assets within Multinational Firms, *Journal of Public Economics* 95: 691–707

Egger, Peter H., and Michael Stimmelmayer (2017): Taxation and Multinational Firm, CESifo Working Paper No. 6384

European Commission (EC 2011): Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE on a Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), COM(2011) 121 final, Brussels, 16.3.2011

European Commission (EC 2014): A Study on R&D Tax Incentives, Final Report, Taxation Papers, Working Paper n. 52 – 2014

European Commission (EC 2015): A Fair and Efficient Corporate Tax System in the European Union: 5 Key Areas for Action, Communication from the Commission to the European Parliament and the Council, COM(2015) 302 final

European Commission (EC 2016a): Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE on a Common Corporate Tax Base, COM(2016) 685 final, Strasbourg 25.10.2016

European Commission (EC 2016b): Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE on a Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), COM(2016) 683 final, Strasbourg 25.10.2016

European Commission (EC 2016c): Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE laying down rules against tax avoidance practices that directly affect the functioning of the internal market, COM(2016) 26 final, 2016/0011(CNS), Brussels, 28.1.2016

European Commission (EC 2016d): COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT IMPACT ASSESSMENT Accompanying the document Proposals for a Council Directive on a Common Corporate Tax Base and a Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), SWD(2016) 341 final, Strasbourg 25.10.2016

European Commission (EC 2016e): Modelling corporate tax reform in the EU: New calibration and simulations with CORTAX model, Taxation Papers, Working Paper No 66 – 2016

European Commission (EC 2019): The Impact of the CCTB on the Effective Tax Burden of Corporations: Results from the Tax Analyzer Model, Final Report Taxation Paper No 75 – 2019

Fuest, Clemens, Thomas Hemmelgarn and Fred Ramb (2007): How would the introduction of an EU-wide formula apportionment affect the distribution and size

of the corporate tax base? An analysis based on German multinationals, *International Tax and Public Finance* 14(5): 605–626

Grönberg, Sami (2015): Tekevätkö yritykset korotettuja poistoja? VATT Muistiot 48

Harju, Jarkko ja Seppo Kari (2010): Yritysveropohjan harmonisoimisen vaikutus Suomen yhteisöverotuottoon, VATT Tutkimukset 156

Heckemeyer, Jost H. and Michael Overesch (2017): Multinationals' Profit Response to Tax Differentials: Effect Size and Shifting Channels, *Canadian Journal of Economics* 50(4): 965–994

Hentze, Tobias (2019): The challenge of moving to a Common Consolidated Corporate Tax Base in the EU, IW-Report, No. 2/2019

Huizinga, Harry and Luc Laeven (2008): International Profit Shifting Within Multinationals: A Multi-Country Perspective, *Journal of Public Economics* 92: 1164–1182

Huizinga, Harry, Luc Laeven and Gaëtan Nicodème (2008): Capital structure and International Debt Shifting, *Journal of Financial Economics* 88: 80–118

Janeba, Eckhard and Michael Smart (2003): Is Targeted Tax Competition Less Harmful Than Its Remedies? *International Tax and Public Finance* 10(3): 259–280

Kalemli-Ozcan, Sebnem, Bent Sorensen, Carolina Villegas-Sanchez, Vadym Volosovych and Sevcan Yesiltas (2015): How to construct nationally representative firm level data from the ORBIS global database, NBER Working Paper 21558

Kari, Seppo, Jussi Laitila ja Olli Ropponen (2018): Investment Incentives and Tax Competition under the Allowance for Growth and Investment (AGI), VATT Working Papers 110

Keen, Michael (2001): Preferential Regimes Can Make Tax Competition Less Harmful, *National Tax Journal* 54(4): 757–762

Keen, Michael, Victoria Perry, Ruud de Mooij, Alexander Klemm, Christophe Waerzeggers, Cory Hillier, Kiyoshi Nakayama, Aqib Aslam, Sebastian Beer, Shafik Hebous, Kors Kool, Sebastien Leduc, Li Liu, Zayda Manatta, Dinar Prihardini and Alpa Shah (2019): Corporate Taxation in the Global Economy, IMF Policy Paper, March 2019

Klemm, Alexander and Li Liu (2019): The Impact of Profit Shifting on Economic Activity and Tax Competition, IMF Working Paper WP/19/287

Mintz, Jack and Joann Martens Weiner (2003): Exploring Formula Allocation for the European Union, *International Tax and Public Finance* 10: 695–711

OECD (2013a): Addressing Base Erosion and Profit Shifting, OECD Publishing

OECD (2013b): Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting, OECD Publishing

Rapo, Petteri, Maria Volanen (2017): Yhteinen yhdistetty yhteisöveropohja (CCCTB) – suojaisa sisäsatama vai pinnan alla piilevä karikko? Verotus 3/2017: s. 338

Sørensen, Peter Birch (2004): Company Tax Reform in the European Union, *International Tax and Public Finance* 11: 91–115

Spengel, Christoph, Martina Ortmann-Babel, Benedikt Zinn, and Sebastian Mateaer (2012): A Common Corporate Tax Base for Europe: An Impact Assessment of the Draft Council Directive on a CC(C)TB, *World Tax Journal* 3: 185–221

Valtioneuvosto (2016a): Valtioneuvoston U-kirjelmä U 65/2016 vp: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi yhteisestä yhteisöveropohjasta

Valtioneuvosto (2016b): Valtioneuvoston U-kirjelmä U 66/2016 vp: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi yhteisestä yhdistetystä yhteisöveropohjasta (CCCTB)

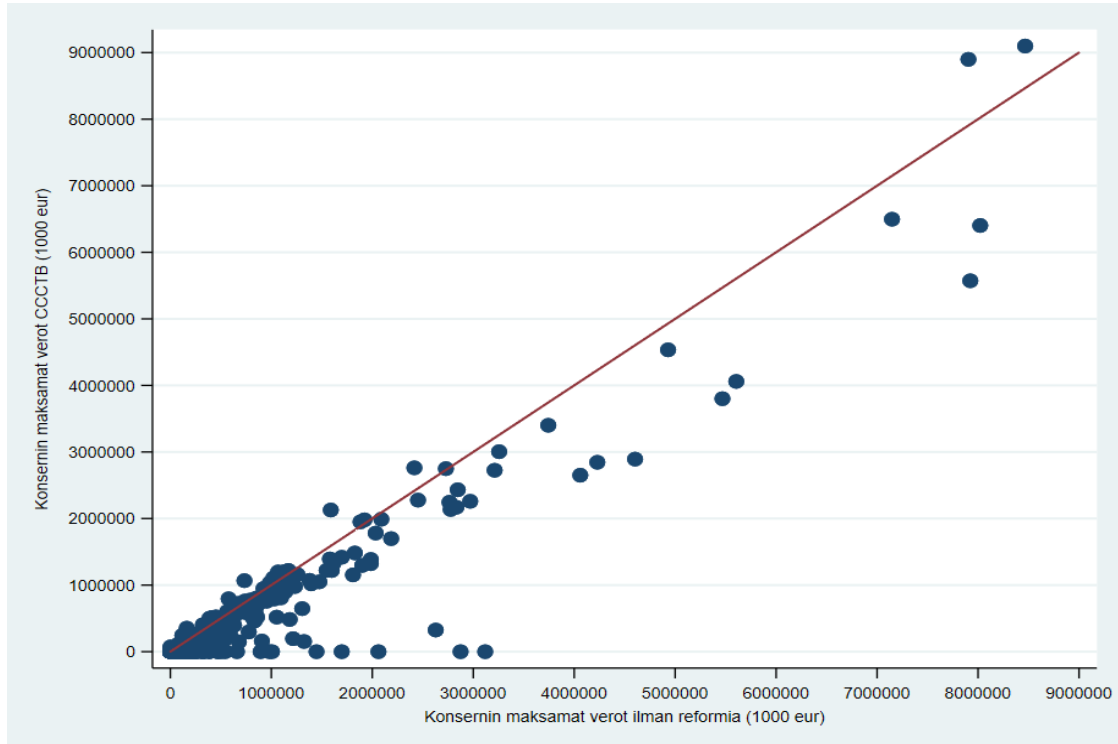
Valtiovarainministeriö (2013): Elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän muisio, Valtiovarainministeriön julkaisuja 16/2013

Van der Horst, Albert, Leon Bettendorf, Hugo Rojas-Romagosa (2007): Will Corporate Tax Consolidation Improve Efficiency in the EU? Tinbergen Institute Discussion Papers 07-076/2, Tinbergen Institute

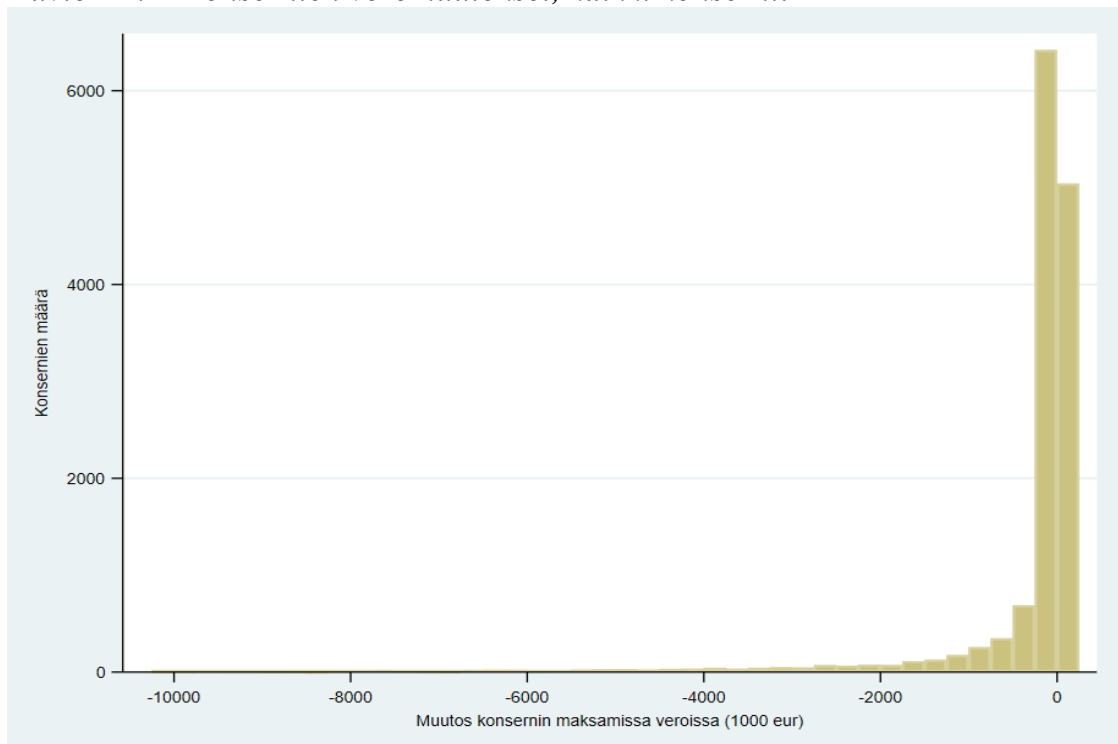
Wessman, Roger (2019): EU-komissio haikailee yhteisöveron mullistusta – se siirtäisi verotuloja paitsi veroparatiiseista myös Suomesta heikommin pärjääviin EU-maihin, MustRead, 7.8.2019

Liite

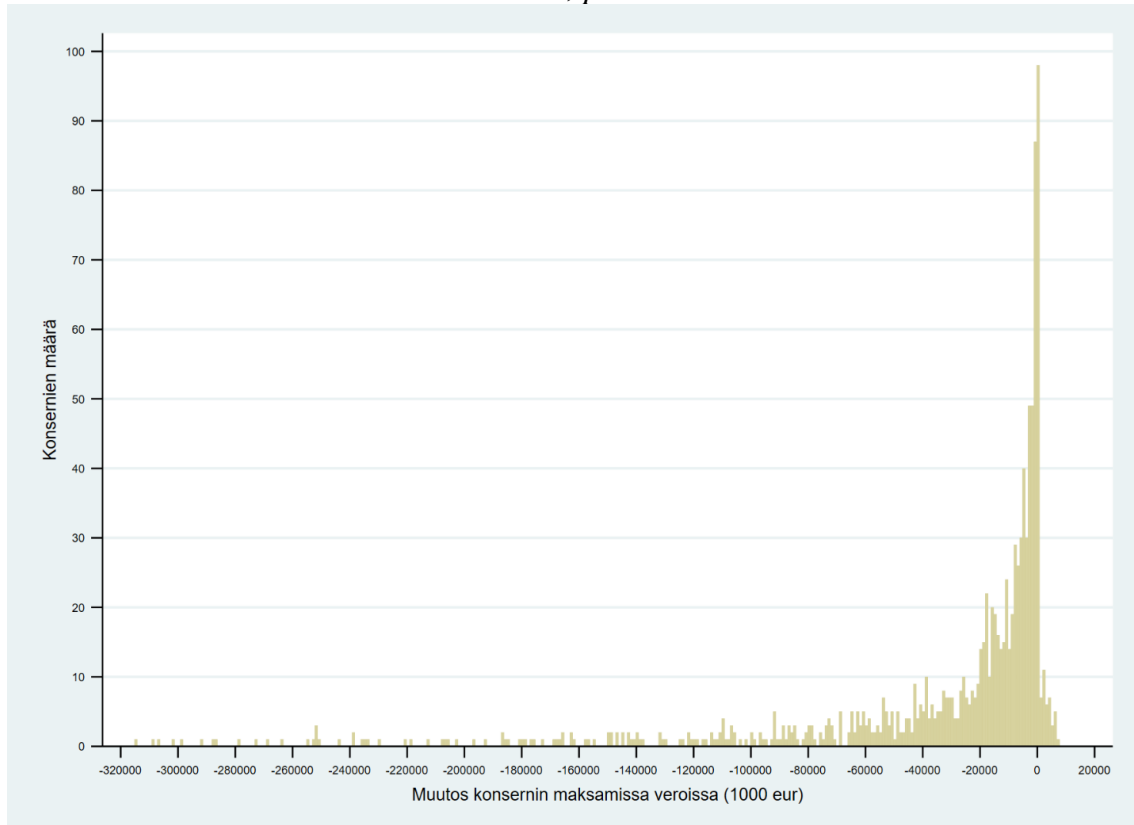
Kuvio A1. *Konsernien verot nykyisessä ja uudessa järjestelmässä, kaikki konsernit*

Kuvio A2. *Konsernien veromuutokset, kaikki konsernit*

Kuvio A3. Konsernien veromuutokset, pakolliset

Taulukko A1. T&K-menojen imputoinnissa käytettyjen yritysten toimialajakauma

PÄÄLUOKKA	TOIMIALA	Yrityksiä	%
A	MAATALOUS, METSÄTALOUS JA KALATALOUS	0	0,0
B	KAIVOSTOIMINTA JA LOUHINTA	1	0,7
C	TEOLLISUUS	72	47,7
D	SÄHKÖ-, KAASU-, LÄMPÖ- JA ILMASTOINTIHUOLTO	4	2,6
E	VESIHUOLTO, VIEMÄRI- JA JÄTEVESIHUOLTO, JÄTEHUOLTO JA MUU YMPÄRISTÖN PUHTAANAPITO	1	0,7
F	RAKENTAMINEN	5	3,3
G	TUKKU- ja VÄHITTÄISKAUPPA; MOOTTORIAJONEUVOJEN JA MOOTTORIPYÖRIEN KORJAUS	13	8,6
I	MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA	2	1,3
J	INFORMAATIO JA VIESTINTÄ	27	17,9
K	RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINTA	4	2,6
L	KIINTEISTÖALAN TOIMINTA	3	2,0
M	AMMATILLINEN, TIETEELLINEN JA TEKNINEN TOIMINTA	12	7,9
N	HALLINTO- JA TUKIPALVELUTOIMINTA	2	1,3
O	JULKINEN HALLINTO JA MAANPUOLUSTUS; PAKOLLINEN SOSIAALIVAKUUTUS	0	0,0
P	KOULUTUS	1	0,7
Q	TERVEYS- JA SOSIAALIPALVELUT	2	1,3
R	TAITEET, VIHDE JA VIRKISTYS	0	0,0
S	MUU PALVELUTOIMINTA	2	1,3
U	KANSAINVÄLISTEN ORGANISAATIOIDEN JA TOIMIELINTEN TOIMINTA	0	0,0
	yritysten määrä yhteensä	151	100

Taulukko A2. Suomessa sijaitsevien yritysten toimialajakauma

PÄÄLUOKKA	TOIMIALA	SUOMESSA SIJAITSEVAT		PAKOLLISET		VAPAAEHTOISET		EIOSALLISTUVAT	
		Yrityksiä	%	Yrityksiä	%	Yrityksiä	%	Yrityksiä	%
A	MAATALOUS, METSÄTALOUS JA KALATALOUS	3120	2,2	3	0,2	1613	2,0	1504	2,6
B	KANVOSTOIMINTA JA LOUHINTA	459	0,3	11	0,7	262	0,3	186	0,3
C	TEOLLISUUS	11686	8,2	275	18,0	6405	7,9	5006	8,5
D	SÄHKÖ-, KAASU-, LÄMPÖ- JA ILMASTOINTIHUOLTO	862	0,6	48	3,1	557	0,7	257	0,4
E	VESIHUOLTO, VIEMÄRI- JA JÄTEVESIHUOLTO, JÄTEHUOLTO JA MUU YMPÄRISTÖN PUHTAANAPITO	1439	1,0	14	0,9	589	0,7	836	1,4
F	RAKENTAMINEN	19481	13,7	54	3,5	11966	14,7	7461	12,7
G	TUKKU- JA VÄHITTÄISKAUPPA; MOOTTORIAONEUVUJEN JA MOOTTORIPYÖRIEN KORJAUS	24342	17,2	435	28,5	12915	15,8	10992	18,7
I	MAJOITUS- JA RAMITSEMISTOIMINTA	5652	4,0	9	0,6	3164	3,9	2479	4,2
J	INFORMAATIO JA VIESTINTÄ	8817	6,2	118	7,7	4785	5,9	3914	6,7
K	RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINTA	6964	4,9	82	5,4	4580	5,6	2302	3,9
L	KIINTEISTÖALAN TOIMINTA	14773	10,4	180	11,8	8975	11,0	5618	9,6
M	AMMATTILINEN, TIETEELLINEN JA TEKNINEN TOIMINTA	24178	17,1	157	10,3	14228	17,4	9793	16,7
N	HALLINTO- JA TUKEPALVELUTOIMINTA	7179	5,1	85	5,6	4154	5,1	2940	5,0
O	JULKINEN HALLINTO JA MAANPUOLUSTUS; PAKOLLINEN SOSIAALIVAKUUTUS	38	0,0	0	0,0	24	0,0	14	0,0
P	KOULUTUS	1929	1,4	1	0,1	981	1,2	947	1,6
Q	TERVEYS- JA SOSIAALIPALVELUT	5420	3,8	51	3,3	3696	4,5	1673	2,8
R	TAITEET, VIHDE JA VIRKISTYS	3210	2,3	4	0,3	1523	1,9	1683	2,9
S	MUU PALVELUTOIMINTA	2048	1,4	1	0,1	1048	1,3	999	1,7
U	KANSAINVÄLISTEN ORGANISAATIOIDEN JA TOIMIELINTEN TOIMINTA	6	0,0	0	0,0	2	0,0	4	0,0
	Toimiala puuttuu	189	0,1	0	0,0	87	0,1	102	0,2
	Yhteensä	141792	100,0	1528	100,0	81554	100,0	58710	100,0